

- 6 Overdenking: Barmhartigheid wil Ik
- 10 Effectief Bijbellezen: Weerklanken
- 14 De taal van de Bijbel: De zekere toekomst
- 20 Opgaan naar Jeruzalem: Ezra en de ballingen
- 26 Christus in profetie: De Psalmen (12)
- 32 De wereld van Lucas: Romeinse scheepvaart
- 36 Fundamenten van het geloof: Het Koninkrijk van God op aarde (2, slot)

vaste rubrieken

Persoonlijk	1
In het nieuws	2
Forum	5
Ontmoeting met: de Samaritaanse vrouw	18
Hoe leest u? Dwing hen binnen te komen	24
Het geschreven woord: apollumi, verloren gaan	30
Wonderen van de schepping: de haan	35
Dit is het land: Samaria	39
Begrijpend zingen: Psalm 51	40

Bijlagen

- 1 Beginnend Bijbellezen
- 2 Studeren met Open Bijbel
- 3 Jij en de Bijbel (voor de leeftijd van 7 tot 11 jaar)
- 4 Kids en de Bijbel (voor de leeftijd van 4 tot 6 jaar)

colofon

Met Open Bijbel is een uitgave van *Broeders in Christus* en verschijnt 5 maal per jaar. Het heeft als doel belangstelling te wekken voor de Bijbel en aan te sporen tot het zelf lezen van Gods boodschap daarin. Een abonnement is gratis.

Vrijwillige bijdragen in de verzendkosten kunt u overmaken naar NL68 INGB 0000 6429 73 t.n.v. Broeders in Christus, Amersfoort. Wij zijn als ANBI geregistreerd.

Redactie en abonnementenadministratie:

Met Open Bijbel, Postbus 520, 3800 AM Amersfoort. **Tel** 0318 845120 (ma-vr 9-20)

E-mail info@metopenbijbel.nl

Internet www.metopenbijbel.nl

Artikelen mogen worden overgenomen met bronvermelding.

persoonlijk

Dit artikel is niet meer beschikbaar

F
O
R
U
M

VRAAG: Na zijn kruisdood was Jezus 3 dagen in het graf, en daarna nog 40 dagen op aarde voor zijn hemelvaart. Toch zei Hij tot de man aan het kruis dat die 'heden' met Hem in het paradijs zou zijn.

ANTWOORD: Dit is het ene probleem bij deze opvatting van Jezus' woorden in Lucas 23:43. Het andere is dat er op dat moment helemaal geen paradijs was. We kennen het paradijs uit Genesis. We vinden dat woord niet in onze vertalingen, maar de Griekse vertaling van het OT (de zgn. Septuaginta) vertaalt 'de hof des Heren' of 'Eden' bijna altijd met *paradeisos*, het woord dat Jezus hier gebruikt. Dat woord komt verder nog voor in Op. 2:7: "Wie overwint, hem zal Ik geven te eten van de boom des levens, die in het paradijs Gods is". Openbaring gebruikt ook elders taal die aan Genesis doet denken.

De vraag van de man was ten eerste: "Jezus gedenk mijner, wanneer Gij in uw Koninkrijk komt". Jezus' antwoord is (verkort): "Ik zeg u, gij zult met Mij in het paradijs zijn". Hij moet met dat paradijs dus wel 'zijn Koninkrijk' bedoelen. Ook in Openbaring beschrijft Hij dat toekomstige Koninkrijk als een 'hersteld paradijs'. Maar dat Koninkrijk moet nog steeds komen. Lucas vertelt ons dat Hij 40 dagen aan zijn discipelen is verschenen "tot hen sprekende over al wat het Koninkrijk Gods betreft" (Hand 1:3). Toch vragen zij dan nog: "Here, herstelt Gij in deze tijd het koningschap voor Israël?" (Hand 1: 6). Zijn antwoord is niet dat het Koninkrijk iets anders is dan zij denken, maar dat het niet hun zaak is te weten *wanneer* dat wordt hersteld (vs 7). Dat is iets van de toekomst, wanneer Hij terugkomt.

De vraag was vervolgens: "Jezus, gedenk mijner, wanneer Gij in uw Koninkrijk komt". Ook deze man spreekt van de toekomst. Dat woord 'wanneer' (*hotan*) betekent: 'wanneer dan ook', wanneer de tijd eenmaal daar is. Ook hij weet niet wanneer dat zal zijn, maar die tijd komt een keer en daarover spreekt hij. Hij heeft niets meer te bieden en kan alleen nog maar een beroep doen op Jezus' genade. Hij vraagt daarom niet om een belofte dat Jezus hem in het oordeel zal *aanne-*
men, maar alleen om dan nog aan hem te *denken*. Maar Jezus' antwoord is niet dat Hij hem zal 'gedenken', maar dat Hij hem wel degelijk nu die belofte geeft die hijzelf niet durfde vragen. De nadruk ligt dus op dat 'nu'. Daarom ligt het voor de hand de tekst te lezen als: "Ik zeg u nu ('heden', nu al): gij *zult* met Mij in het paradijs (dat Koninkrijk) zijn". Het Grieks laat dat toe. Dat je dan ook moet lezen 'gij zult' i.p.v. 'zult gij', is iets van *onze taal*, dat in het Grieks geen rol speelt. En wanneer je het zo leest lost dat beide problemen op.

Niemand beseftte beter dan deze man dat een kruisiging het absolute einde was. Maar terwijl Jezus' discipelen meenden dat met diens kruisdood alles was afgelopen (Luc. 24:21), beleed *hij* dat die Jezus aan dat kruis naast hem de toekomstige wereldkoning zou zijn, en dus weer uit die dood zou opstaan. En dat Hij ook zou beslissen wie er in dat Koninkrijk zal worden toegelaten. Hij erkent dat zijn eigen dood terecht is (Luc 23:41), maar dat Jezus onschuldig is. En hij doet dat openlijk, wetende dat hij daarmee de spot van de massa uitlokt. Hij was bereid 'de smaad van Christus te dragen' (Hebr 13:13). Hij moet Jezus hebben horen prediken (zo goed was hij wel op de hoogte) maar heeft het kennelijk gezocht in opstand tegen Rome. Nu beseft hij te laat dat hij de verkeerde keuze heeft gemaakt. Er is weinig anders dat hij kan doen dan dat te belijden. Maar wat een geloof!

Lucas vertelt ons dat verhaal niet zomaar. Dit is een les voor de lezer. Deze man is het prototype van de ware gelovige, die niets te bieden heeft dan zijn berouwvolle schuldbelijdenis, en die niets kan vragen dan genade. Maar hij kan geloof tonen, en dat doet deze man. "Indien iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en volge Mij." Deze man is daarvan het beeld: zó moet het. Paulus noemt de doop een symbolisch sterven en opstaan met Jezus, en spreekt van een 'medegekruisigd' worden' met Christus (Rom 6:6). Hij moet daarbij deze man voor ogen hebben. Alleen Lucas beschrijft dit, en Paulus moet daarvoor zijn bron zijn geweest, want de nog onbekeerde Saulus van Tarsus zal bij deze kruisiging onder de toeschouwers zijn geweest. Lucas beschrijft hier de gebeurtenis waar Paulus zijn beeld van 'medegekruisigd' op baseert. Dat is ook het antwoord aan wie klagen dat deze man behouden wordt zonder te zijn gedoopt: hij heeft in werkelijkheid gedaan, wat anderen slechts in symbool kunnen doen. Het NT gebruikt het woord dopen ook in de betekenis van 'voor het geloof sterven' (bijv. Marc 10:38-39). Maar ook wanneer *wij* dat slechts in symbool doen, kunnen ook wij onze schuld belijden, belijden dat Jezus zonder schuld (voor ons) is gestorven, en een beroep doen op zijn genade. En dan ontvangen ook wij de belofte (nu all!) dat wij straks met Hem in dat Koninkrijk zullen zijn.

F
O
R
U
M

Belangrijke en interessante nieuwsfeiten

Heeft de Bijbel toch ongelijk?

Onlangs bracht de BBC in Engeland een programma met sensationele 'onthullingen' over de 'oudste Bijbel ter wereld' waarvan de tekst volgend jaar beschikbaar zou komen. Daaruit zou dan blijken dat de oorspronkelijke tekst heel anders luidde dan die in onze Bijbels nu. Feitelijk komt het er op neer dat het handschrift uit de 4^e eeuw dat we kennen als de Codex Sinaiticus (in 1844 gevonden in het Catharinaklooster bij de Sinai) volgend jaar in zijn geheel op internet te raadplegen zal zijn. De tekst daarvan is echter al meer dan een eeuw algemeen bekend, en kan dus niet voor verrassingen zorgen. De programmamaker van de BBC is echter op de inmiddels bekende sensatietoer gegaan, en heeft een 'deskundige' uitgenodigd (de Amerikaan Bart Ehrman), die sappige verhalen kon brengen. Uitgangspunt was dat er verschillen in de diverse overgeleverde teksten zitten. Ook dat weten we al heel lang, maar Ehrman gebruikt dat feit om er zijn ongeloof aan op te hangen. En dus spreekt het persbericht van 'ongemakkelijke vragen' die sommige christenen zullen moeten beantwoorden, van 'duizenden verschillen' in de Bijbeltekst, van ontbrekende passages en toegevoegde Bijbelboeken. Maar dat is allemaal oud nieuws.

Onthullend is de zin: "Fundamentalisten, die geloven dat elk woord in de Bijbel waar is, zouden van deze verschillen wel eens behoorlijk in de war kunnen raken". Wie iets van Bart Ehrman weet, weet over wie dit gaat: over hemzelf. Hij was ooit zelf zo'n doordrivende fundamentalist, en is zo geschrokken toen hij ontdekte hoe het echt zit, dat hij volledig is doorgeslagen naar de andere kant. De ter zake doende vraag is echter niet of de overgeleverde tekst in alle gevallen tot op de letter gelijk is, maar of de verkondigde boodschap eensluidend is. Hoeveel van die beweerde 'duizenden verschillen' (die we dus allang kennen) hebben nu eigenlijk invloed op de *inhoud* van de boodschap? Het persbericht doet daar, uiteraard niet zonder reden, vaag over. Maar het antwoord is: heel, heel weinig. En kunnen we in die weinige gevallen met enige redelijkheid vaststellen welke versie de juiste moet zijn? Ja, dat kunnen we. Dus waar gaat het nu eigenlijk over?

Waar het over gaat, staat verwoord in de laatste zin van het persbericht: "Anderen vatten het op als bewijs (het persbericht zegt suggestief: 'verder' bewijs) dat de Bijbel het woord is van mensen, niet van

in het licht van de Bijbel

God". Maar het gaat er niet om hoe je het opvat. In de echte wetenschap gaat het niet om opvattingen maar om *bewijsbare conclusies*. Overschrijffouten: ja. Bewust aangebrachte aanpassingen: helaas ook ja. Maar de gesuggereerde conclusie dat we dus nooit met zekerheid zullen weten wat de Bijbel ons precies leert, ligt ver voorbij de horizon. Wie echt de Bijbel kent, kent ook het voornaamste bewijs voor de betrouwbaarheid ervan: de verbazingwekkende interne harmonie. Maar de heer Ehrman hoort daar niet bij. Wie zijn boek over dit onderwerp kent, moet het zijn opgevallen dat hij, wanneer hij 'Bijbel' zegt, uitsluitend het Nieuwe Testament bedoelt. Zijn kennis van de overige $\frac{3}{4}$ van de Bijbel blijkt voortdurend minimaal, of geheel afwezig. Dat is geen goede basis voor het hebben van een oordeel over de interne harmonie van het boek. Je kunt er uiteraard een provocerend programma op baseren, maar met wetenschap heeft dat allemaal niets te maken.

Geldcrisis

Een stukje over de geldcrisis zal wel al weer achterhaald zijn wanneer u het leest. Toch zitten er aspecten aan die helaas ook dan niet achterhaald zullen zijn. Anders dan eerdere crises is deze fundamenteel. Hij raakt nu aan het hart van het monetaire systeem. Iemand merkte terecht op dat het sleutelwoord 'vertrouwen' is. En dus maken regeringsleiders, ook de onze, voortdurend geruststellende geluiden. Want wanneer dat vertrouwen weg is, stort het systeem definitief in. Daar ligt een parallel met het geloof. Ook dat is gebaseerd op vertrouwen, vertrouwen in God. En wanneer dat weg is, stort ons geloof in. Die parallel is niet toevallig: geld is onze afgod. Jezus noemt hem Mammon wanneer Hij in de bergrede zegt: "Niemand kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon" (Matt. 6:24). Het dienen van die Mammon heeft te maken met begeerte: mensen willen steeds meer, terwijl God juist gezegd had: Gij zult niet begeren. Maar *ons* probleem is dat ook wij onafwendbaar met die crisis te maken hebben, of we nu meedoen aan die geldzucht of niet. Meer dan ooit zal dit daarom een test van ons geloof worden: vertrouwen we ook nu op God, die ons het 'Goede Nieuws' heeft gegeven, of op onze bankafschriften die steeds meer slecht nieuws gaan brengen? Het aftellen naar de Wederkomst lijkt te zijn begonnen.

overdenking

Een veel voorkomend onderwerp in discussies tussen Jezus en de Farizeeën was de sabbat. Lucas tekende vier van zulke gebeurtenissen op in zijn evangelie. Het lijkt alsof Jezus opzettelijk wilde provoceren door het sabbatsgebod, één van de tien geboden, te breken: *Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; maar de zevende dag is de sabbat van de HERE, uw God; dan zult gij geen werk doen.* Jezus had gezegd, dat de Schrift niet gebroken kan worden, en dat Hij niet was gekomen om de wet of de profeten te ontbinden. Brak Jezus dan de wet? Wat probeerde Hij ons eigenlijk te laten zien?

In Lucas 6:1-5 lezen we dat Jezus door korenvelden liep en zijn discipelen aren begonnen te plukken. Ze rolden in hun handen de graankorrels eruit en vermaalden die met hun tanden. Matteüs vertelde dat de discipelen honger hadden en dus voedsel nodig hadden (hoofdstuk 12). Het was zwaar om met Jezus rond te trekken, en ze kwamen vaak niet aan eten toe. De wet voorzag in zulke omstandigheden: *Wanneer gij in het staande koren van uw naaste komt, moogt gij aren plukken met uw hand.* (Deuteronomium 23:25). Want het principe van de wet is liefde en daaronder valt barmhartigheid tegenover de naaste. Maar de Farizeeën kritiseerden de discipelen, en dus ook Jezus, omdat ze het sabbatsgebod braken. Maar het kan toch niet de bedoeling van het gebod zijn geweest te verbieden wat de discipelen deden? Het wrijven van een paar korrels in hun omstandigheden kun je toch geen slaafs werk noemen? In zijn reactie op de kritiek liet Jezus zien dat de wet niet zo letterlijk mocht worden opgevat. Want zo misten ze de diepere betekenis daarachter. Bij een volledig letterlijk opvatting zul je onherroepelijk tegenstrijdigheden vinden. Zo wees Hij erop dat de priesters bij de uitoefening van hun taken op de sabbat (zoals offers brengen en brood bakken), overtredingen van het sabbatsgebod veroorzaakten. Maar niemand zou hen daarom schuldig verklaren. Het is dus duidelijk dat hun dienst voorrang had op het gebod:

Of hebt gij niet gelezen in de wet, dat op de sabbat de priesters in de tempel de sabbat schenden zonder schuldig te zijn? (Matteüs 12:5)

Een ander geval was de besnijdenis, die op de achtste dag moest gebeuren. Als die dag een sabbat was, had de besnijdenis voorrang:

... en gij besnijdt een mens op sabbat. Als een mens op sabbat de besnijdenis ontvangt, opdat de wet van Mozes niet verbroken worde, zijt gij dan op Mij vertoorned, omdat Ik op sabbat een gehele mens gezond gemaakt heb? (Johannes 7:22-23)

De wet moet met gezond verstand toegepast worden. Het is de geest achter de wet die het belangrijkste is. Jezus wees daarop door uit het boek van Hosea aan te halen:

Indien gij geweten hadt, wat het zeggen wil:

Barmhartigheid wil Ik en geen offerande,

dan zoudt gij geen onschuldigen hebben veroordeeld. (Matteüs 12:7)

Hosea zei niet dat offers en rituelen in de wet niet belangrijk waren, maar dat barmhartigheid belangrijker was. Jezus wees in dat verband op David, die op de vlucht was:

Hebt gij niet gelezen wat David gedaan heeft, toen hij en die met hem waren honger kregen? Hoe hij het huis Gods binnengegaan is en zij de toonbroden hebben gegeten, waarvan hij noch die met hem waren mochten eten, doch alleen de priesters? (Matteüs 12:3-4)

David en zijn mannen hadden niets te eten. De wet stond weliswaar niet toe dat zij de toonbroden aten, maar de priester Abjatar koos voor barmhartigheid. En daar werd hij niet om veroordeeld. Ook de Farizeeën hadden tegenover de discipelen barmhartig moeten zijn. Volgens de wet mochten zij korenaren plukken, en omdat zij dringend moesten eten was dit belangrijker dan de letterlijke toepassing van het gebod.

De dienst van Jezus was gericht op barmhartigheid, want Hij kwam om mannen en vrouwen de liefde van God te brengen. Hier was iemand die groter was dan David. Zijn dienst was meer dan die van de priesters in de tempel: *Maar Ik zeg u: Meer dan de tempel is hier* (Matteüs 12:6). Gods reddingswerk heeft dan zeker de voorrang boven het letterlijk houden van het gebod: *Alzo is de Zoon des mensen heer ook over de sabbat* (Marcus 2:28). Een andere vertaling van dit vers (en misschien een betere) is: *Alzo is de Zoon des mensen heer ook op de sabbat*.

Een belangrijk onderdeel van Jezus' werk was de genezing van zieken: een teken van zijn medelijden met zijn medemensen, in de liefde die God hen door Hem wilde bewijzen. De genezingen wezen naar de geestelijke genezing die God wilde bewerken. En daarvoor was juist de sabbat zeer geschikt. De Farizeeën zagen dat anders en een aantal strijdvrage ging dan ook om de genezingen die Jezus op sabbat deed. Toen Hij een vrouw die verkromd was genas, zei Hij: *Huichelaars, maakt ieder van u niet op de sabbat zijn os of zijn ezel van de kribbe los en leidt hem weg om hem te laten drinken?* (Lucas 13:15). Toen Hij een waterzuchtige mens genas, zei Hij: *Als een zoon of een os van iemand van u in een put valt, wie zal hem er dan niet terstond uittrekken ook op de sabbatdag?* (Lucas 14:5). Al zijn toehoorders zouden aannemen dat het tonen van barmhartigheid aan een schaap voorrang heeft op het sabbatsgebod: *Hoeveel gaat niet een mens een schaap te boven? Derhalve is het geoorloofd op de sabbat wèl te doen* (Matteüs 12:12). Het redden van een gevallen mens is veel belangrijker dan het redden van een schaap. Daarom redde Jezus juist op de sabbat.

Misschien vragen wij ons af, waarom het sabbatsgebod dan werd gegeven. Wat is de betekenis daarachter? Slaafs werk is een vloek op de mens als gevolg van de zonde (Genesis 3:17). De sabbat is een dag waarop geen werk gedaan wordt. Het is een dag van rust, niet in de zin van niets doen, maar in de zin van een bevrijding van de gevolgen van de zonde en een gelegenheid om van gemeenschap met God te genieten. Het gebod was niet alleen van toepassing op dagen, maar ook op jaren:

Wanneer uw broeder, een Hebreeuwse man, of een Hebreeuwse vrouw, zich aan u verkoopt, dan zal hij u zes jaar dienen, maar in het zevende jaar zult gij hem vrij laten weggaan. En ... gij zult hem niet met lege handen laten gaan. (Deuteronomium 15:12-13).

Dus verkreeg een slaaf zijn vrijheid na zes jaren werk; een symbool van bevrijding van de slavernij van de zonde. Hetzelfde principe gold voor het land:

Zes jaar zult gij uw akker bezaaien en zes jaar zult gij uw wijngaard snoeien, en de opbrengst daarvan inzamelen, maar in het zevende jaar zal het land een volkomen sabbat hebben ... (Leviticus 25:3-4)

Dus kreeg ook het land rust van het zwoegen van de mens om voedsel voort te brengen. Het zwoegen dat het gevolg van de zonde was.

In Leviticus 25 wordt het sabbatsgebod ook toegepast op zeven weken van jaren, d.w.z. zevenmaal zeven jaren. Het vijftigste jaar was het jubeljaar, het aller-krachtigste symbool van bevrijding en rust:

Gij zult het vijftigste jaar heiligen en vrijheid in het land afkondigen voor al zijn bewoners, een jubeljaar zal het voor u zijn, dan zal ieder van u tot zijn bezitting en tot zijn geslacht terugkeren. (Leviticus 25:10)

De arme man die zijn bezit verkocht had kreeg het dan terug; de slaaf keerde terug naar zijn gezin; het land was vrij van het zwoegen van de mens. Dit was een tijd van heiliging voor God; een tijd om weer Zijn volk te zijn: *Want het zal u een jubeljaar zijn, heilig zal het u zijn. Al deze dingen spreken ons over de laatste rust, de bevrijding van de slavernij van de zonde en het deelhebben aan de aanwezigheid van God. De schrijver aan de Hebreëën nam dit begrip op in de hoofdstukken 3 en 4 van zijn brief. Hij schreef over de opstandigheid van de Israëlieten nadat ze uit Egypte waren gevoerd. Daarom moesten ze in de woestijn sterven en mochten ze het beloofde land niet ingaan. Zoals Psalm 95 zegt, had God gezworen dat ze Zijn rust niet zouden ingaan:*

Wie waren het dan, die, hoewel zij (de stem) gehoord hadden, (God) verbitterden? Waren dat niet allen, die onder Mozes uit Egypte waren uitgegaan? En van wie heeft Hij een afkeer gehad, veertig jaren lang? Was het niet van hen, die gezondigd hadden en wier lijken in de woestijn lagen? Aan wie anders zwoer Hij, dat zij tot zijn rust niet zouden ingaan, dan aan hen, die ongehoorzaam geweest waren? Zo zien wij, dat zij niet konden ingaan wegens hun ongelooft. (Hebreëën 3:16-19)

De schrijver keek vervolgens vooruit naar een andere rust voor wie geloven:

Want indien Jozua hen in de rust gebracht had, zou Hij niet (meer) over een andere, latere dag gesproken hebben. Er blijft dus een sabbatsrust voor het volk van God. Want wie tot zijn rust is ingegaan, is ook zelf tot rust gekomen van zijn werken, evenals God van de zijne. Laten wij er dus ernst mede maken om tot die rust in te gaan, opdat niemand ten val kome door dit voorbeeld van ongehoorzaamheid te volgen. (Hebreëën 4:8-11)

Dit is de rust die in de hof voor de zonde bestond, wanneer de mens vrij zal zijn van de slavernij van de zonde en verenigd met God. Het boek van Openbaring zegt het zo:

En ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: Schrijf, zalig de doden, die in de Here sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na. (Openbaring 14:13)

Voor de Farizeeën, die de wet alleen naar de letter opvatten, was de sabbat een dag van niets doen. Voor Jezus was die dag een symbool van bevrijding van zonde en gemeenschap met God. En de Farizeeën begrepen niet dat deze bevrijding door Jezus Christus kwam. Hoe passend was het dan dat Jezus mensen genas op de sabbat. Denk aan de vrouw die 18 jaar verkromd was:

Moest deze vrouw, die een dochter van Abraham is, welke de satan, zie, achttien jaar gebonden had, niet losgemaakt worden van deze band op de sabbatdag? (Lucas 13:16)

En wat zou ons standpunt dan moeten zijn tegenover het houden van de sabbat? De sabbat is uiteraard de zaterdag, die nog wordt gehouden door Joden en sommige christelijke stromingen, als een dag waarop geen werk gedaan wordt en God aanbeden wordt. Wij zijn echter niet verplicht ons aan dat gebod te houden, omdat we niet onder

de wet van Mozes staan, en het houden van de sabbat nergens in het Nieuwe Testament bevolen wordt. Zo oordeelde de vergadering in Jeruzalem: *Want het heeft de Heilige Geest en ons goed gedacht, u verder geen last op te leggen dan dit noodzakelijke ...*” en daar werd de sabbat niet genoemd. Paulus was helemaal van streek omdat sommigen in de vroege gemeente volhielden dat de sabbat gehouden moest worden:

Nu gij echter God hebt leren kennen ... hoe kunt gij thans terugkeren ...? Dagen, maanden, vaste tijden en jaren neemt gij waar. Ik vrees, dat ik mij wellicht tevergeefs voor u ingespannen heb (Galaten 4:9-11).

Het was niet verkeerd om de sabbat te vieren, maar wel om dat aan anderen op te leggen. Hij schreef:

Deze immers stelt de ene dag boven de andere, gene stelt ze alle gelijk. Ieder zij voor zijn eigen besef ten volle overtuigd (Romeinen 14:5).

En de zondag dan? Onze gewoonte is deze eerste dag van de week apart te zetten, en daarop onze Heer te gedenken. En met goede redenen, want op die dag werd Jezus opgewekt uit de dood. Het was kennelijk de gewoonte onder de Christenen van de eerste eeuw om op die dag samen te komen:

En toen wij op de eerste dag der week samengekomen waren om brood te breken, hield Paulus een toespraak tot hen ... (Handelingen 20:7)

Er is niets verkeerd aan deze gewoonte, maar het sabbatsgebod geldt niet voor zondag. Het Nieuwe Testament vraagt ons niet op zondag geen werk te doen. En het strekt christenen niet tot eer wanneer zij anderen hun opvattingen opleggen. Net zoals de Farizeeën hun overlevering opbouwden over hoe de sabbat zou moeten worden gehouden, zo hebben sommigen christenen een sabbattische opvatting wat de zondag betreft. Dus veranderen ze de vrijheid, die door Christus is gekomen, in een slavernij van regels en geboden. Maar Hem gedenken is belangrijker dan de dag waarop. Er is geen Bijbels bewijs dat er een verband is tussen de sabbat, de zevende dag van de week, en zondag, de eerste dag van de week. De eerste werd door de wet van Mozes ingesteld; de tweede door de opstanding van Christus uit de dood. De christenen in de eerste eeuw braken bovendien niet alleen op zondag brood, maar wanneer zij maar gelegenheid hadden. De zondag was namelijk geen vrije dag. Dat kwam pas later, onder keizer Constantijn. Waarschijnlijk kwamen christenen tot die tijd gewoonlijk samen op zondagavond, nadat zij de hele dag gewerkt hadden, en dus soms moe waren:

En toen wij op de eerste dag der week samengekomen waren om brood te breken, hield Paulus een toespraak tot hen en, daar hij van plan was de volgende dag te vertrekken, zette hij zijn rede voort tot middernacht. En er waren verscheidene lampen in de bovenzaal, waar wij vergaderd waren. En een zekere jonge man, genaamd Eutychus, zat in de vensterbank, en door een diepe slaap bevangen, viel hij, toen Paulus zo lang sprak, door de slaap overmand, van de derde verdieping naar beneden en werd dood opgenomen. (Handelingen 20:7-9)

Wanneer wij zo gezegend zijn op zondag vrij te hebben, zouden we goed gebruik moeten maken van deze gelegenheid, en onze tijd besteden in dienst van de Heer. Verder kan iedere dag een sabbat voor ons zijn: iedere dag denken aan de bevrijding van onze zonden door de vergiffenis in Jezus Christus; iedere dag leven in verbondenheid met God en Zijn Zoon; iedere dag vooruit kijken naar het ingaan van de rust van God.

D.D.

Effectief Bijbellezen

1. Weerklanken

Iets waar je als bijbellezer continu op bedacht moet zijn, is het feit dat de Bijbel taal gebruikt op een manier die wij moderne westerlingen niet gewend zijn. In de komende afleveringen willen we daar wat voorbeelden van bekijken. Deze keer willen we het hebben over echo's of weerklanken. En in het bijzonder over weerklanken in het NT die terug verwijzen naar het OT.

De Septuaginta

Het is de ervaren bijbellezer vast wel eens opgevallen dat aanhalingen van passages uit het OT door schrijvers van het NT soms onnauwkeurig lijken: ze kloppen soms niet helemaal. Maar we moeten bedenken dat het OT is geschreven in het Hebreeuws (plus enkele stukjes Aramees) en het NT in het Grieks. Die aanhaling is dus in elk geval vertaald. In globaal de 2^e eeuw v. Chr. is het OT, stukje bij beetje, in het Grieks vertaald, soms zelfs meer dan eens. De meest bekende vorm daarvan noemen we de Septuaginta-vertaling. In de rubriek “Het geschreven Woord” noemen we die voortdurend. Septuaginta betekent letterlijk: zeventig. Dat verwijst naar de legende dat het werk zou zijn verricht door 70 (eigenlijk 72) rabbijnen. Omdat ‘Septuaginta’ een lang woord is, vinden we hem meestal aangeduid met het Romeinse cijfer voor zeventig: LXX. In de 1^e eeuw kenden de Joden buiten het land Israël vaak onvoldoende Hebreeuws, en in hun synagogen werd daarom de Septuaginta gebruikt. En om die reden gebruiken de schrijvers van het NT hem heel vaak wanneer ze het OT citeren, hoewel sommigen de tekst soms toch zelf vertalen.

De rabbijnen die de Hebreeuwse tekst in het Grieks hebben vertaald, hebben die soms anders geïnterpreteerd dan de hedendaagse vertalers die ons OT hebben vertaald. Of ze gingen uit van een handschrift dat een iets andere tekst bevatte dan die waar onze moderne vertalers zich op baseren. En dat kan afwijkingen geven. Wanneer die afwijking zelf niet van belang is voor het argument van de NT-auteur die de tekst citeert, accepteert hij dat vaak toch. Want het stelt hem in staat een in zijn tijd algemeen bekende vorm van de Griekse tekst te gebruiken. Als het wel uitmaakt, kan hij het altijd nog zelf vertalen. Zo begint Marcus zijn Evangelie met een citaat uit Jesaja: “... de stem van een, die roept in de woestijn: Bereidt de weg des Heren, maakt recht zijn paden” (Marc. 1:3), waar we bij Jesaja lezen: “Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn de weg des Heren, effent in de wildernis een baan voor onze God” (Jes 40:3). Bij Marcus gebeurt (in overeenstemming met de tekst van de LXX) dat roepen in de woestijn, terwijl in de Hebreeuwse tekst juist het effenen van de weg in de

Taalgebruik

woestijn plaats vindt. Voor Marcus is het verschil hier niet van belang; hij wil er alleen maar op wijzen dat deze profetie nu in vervulling gaat. En hoe die profetie woordelijk luidt, is daarvoor niet van belang. Eigenlijk luidt de woordvolgorde ook in het Hebreeuws “iemand roept: in de woestijn bereidt...”, en je moet dus op grammaticale gronden beslissen waar dat ‘in de woestijn’ nu bij hoort.

Verwijzing naar een thema

Wat Marcus hier doet, is verwijzen naar een thema. Het gaat er niet alleen maar om dat hier een profetie in vervulling gaat; dat zou op zichzelf vrij triviaal zijn. Maar hier begint de vervulling van het hele thema van verlossing, zoals we dat bij Jesaja vanaf hoofdstuk 40 vinden uitgelegd. En Marcus verwacht van ons dat we volledig van die aangekondigde verlossing op de hoogte zijn, en dat we deze mededeling dus niet zomaar voor kennisgeving aannemen maar begrijpen wat voor ingrijpende gebeurtenis hier plaats vindt. Of, als we dat niet weten, dat we teruggaan naar dat deel van Jesaja en dat bestuderen. Want hij vertelt ons hiermee dat we zijn verhaal tegen die achtergrond moeten lezen.

En enkele verzen verderop doet hij dat opnieuw. In vers 10 lezen we, over Jezus’ doop: “Op het moment dat hij uit het water omhoogkwam, zag hij de hemel *openscheuren* en de Geest als een duif op zich neerdalen”. Geen van de andere evangelisten noemt dat ‘openscheuren’ van de hemel. Maar we vinden dat scheuren van de hemel wel in Jes. 64:1 (NBV: 63:19), waar Jesaja tegen God verzucht: “Scheurde u maar de hemel open om af te dalen!”. Alleen bedoelde Jesaja dat in de zin dat God zijn vijanden zou vernietigen, terwijl het bij Marcus het begin is van de Verlossing. Overigens citeert Marcus in dit geval juist weer niet de LXX, omdat die hier zodanig anders leest dat zijn verwijzing niet zou overkomen. Hij heeft dus kennelijk zelf het Hebreeuws vertaald (of Petrus heeft dat gedaan, zie aflevering 2 van deze serie). Maar de boodschap is ook in dit geval dat dit woordgebruik is bedoeld om de lezer attent te maken op een bepaald thema uit het OT. En dat moet je dan kennen of nalezen, en het vervolgens in gedachte houden wanneer je dat deel van het NT leest.

Verwijzing naar een begrip

In Genesis vinden we het verhaal van de eerste zonde. De mens (eerst de vrouw, maar dan ook de man) laat zich door een slang verleiden Gods verbod te overtreden, door iets te doen dat God nadrukkelijk had verboden. De fout die zij maken, is dat zij meer geloof hechten aan het woord van de slang dan

aan het woord van God zelf. Er zijn boeken vol geschreven over de vraag wie of wat die slang was, maar daar gaat het in het verhaal helemaal niet om. Waar het om gaat, is dat zij aan die suggestie gehoor geven. Weliswaar proberen zij vervolgens de schuld daarvoor af te schuiven op de slang, maar dat excuus accepteert God niet: zijzelf zijn verantwoordelijk voor hun daad.

Maar van dat moment af vinden we het begrip slang voortdurend als een symbool voor de verleiding die de mens bedreigt, maar waaraan hij weerstand moet bieden. In de woestijn klaagt het volk tegen Mozes dat God hen in de steek heeft gelaten. Ook dat is een gebrek aan geloof, en God zendt dan 'vurige slangen' (NBV: giftige slangen), die hen bijten zodat er mensen sterven. We moeten hier meteen een verwijzing in zien naar de eerste zonde. Wanneer Mozes dan tot God bidt om een oplossing, draagt God hem op zo'n slang te maken van koper en die op een paal te steken. Dat wordt een geloofstest: wie gebeten is en opkijkt naar die koperen slang op die paal, blijft in leven. Maar daar moet je dan uiteraard wel in geloven. En dat zou je doen omdat je God gelooft. Wanneer Jezus met Nikodemus praat, zegt Hij daarom:

De Mensenzoon moet hoog verheven worden, zoals Mozes in de woestijn de slang omhooggeheven heeft, opdat iedereen die gelooft, in hem eeuwig leven heeft (Joh. 3:14, 15).

Dit spreekt van zijn 'omhoog heffen' aan het kruis, want hier vinden we de werkelijkheid van datgene wat Mozes alleen maar als afbeelding kon doen: de dood van de zonde (waar de slang het beeld van was) getoond, en wie daar in geloof naar opziet wordt behouden. Was Jezus dan 'zonde'? Ja, want "Hem, die geen zonde gekend heeft, heeft (God) voor ons *tot zonde gemaakt*, opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem" (2 Kor. 5:21, NBG'51).

Verwijzing naar een vers

Soms verwijst zulk woordgebruik echter alleen maar naar een bepaalde plaats in de Schrift, en niet naar een thema. In de brief aan de Hebrëëen lezen we:

Door het geloof heeft Jakob bij zijn sterven ieder der zonen van Jozef gezegend en hij heeft aangebeden, leunende op het uiteinde van zijn staf (Hebr. 11:21, NBG'51).

Dit is een aanhaling van een stukje zin in Genesis. Dat zegenen door Jakob van Jozefs zonen vinden we in Gen. 48. Dat is een vervolg op Gen. 47:27-31. En in 47:31 lezen we: "Israël [Jakob] boog zich aanbeddend neder aan het hoofdeinde van het bed". Maar de LXX heeft: "... leunende op het uiteinde van zijn staf". De verklaring daarvan is simpel. Dat bed is in het Hebreeuws *mittah*. Maar het Hebreeuws kent geen klinkers, dus geschreven staat er zoiets als *m'tt'h*. En de vertalers van de LXX hebben dat woord kennelijk gelezen als *matteh* of *mattah*, dat staf betekent. En dan wordt 'knielen op' ('neerbuigen') automatisch 'leunen

op'. De schrijver heeft dit ongetwijfeld geweten, maar voor zijn gebruik van deze aanhaling was dat niet belangrijk. Hij verwijst alleen maar naar dat vers. Hij noemt dit voorval in het kader van een opsomming van mensen uit het OT die geloof hebben getoond. En in het geval van Jakob blijkt dat geloof uit het feit dat hij de beide zoons van Jozef zegent, niet uit het feit dat hij neerknielt op zijn bed of leunt op zijn staf.

Jakob was de jongste van twee zonen. Eigenlijk had zijn oudere broer Esau recht op de status van eerstgeborene. Maar Jakob wilde dat absoluut zelf hebben en hij ontfutselde eerst Esau dat recht en ontstal hem later met bedrog de zegen van zijn vader. Heel lang was hij iemand van 'eigen oplossingen', totdat hij tenslotte leerde op God te vertrouwen, waarna hij de nieuwe naam Israël ontving. Maar wanneer hij zijn dood voelt naderen heeft hij die zegeningen van het eerstgeboorterecht nog altijd niet ontvangen. Hij heeft moeten uitwijken naar Egypte en weet dat hij daar zal sterven zonder dat beloofde land in bezit te hebben gehad. Wanneer hij menselijk zou denken, zou hij diep teleurgesteld terugkijken op een mislukte ambitie en dus een mislukt leven. Maar niets daarvan. Hij is juist rotsvast overtuigd dat God zijn belofte ooit gestand zal doen, en als blijk daarvan geeft hij die zegen, waar hij zo voor geijverd heeft, door aan Jozefs zonen. En hij laat Jozef zweren dat hij hem niet in Egypte zal begraven maar in Kanaän.

Dat zijn de aspecten waar de schrijver op wil wijzen, maar hij neemt niet de moeite dat allemaal in detail op te schrijven en uit te leggen. In plaats daarvan verwijst hij zijn lezers naar Genesis: lees het zelf maar na. En hij doet dat door een karakteristieke uitdrukking te citeren, waarvan hij aanneemt dat zijn lezers die zullen herkennen, zodat ze weten welk schriftgedeelte hij in gedachte heeft. En dan maakt het absoluut niets uit of het nu wel of niet een correcte vertaling is van het Hebreeuws. *Wij* zouden hebben geschreven: "zie Genesis 47 en 48" of "zie Gen. 47:27-48:16". Maar in die tijd waren de hoofdstukken en verzen nog niet genummerd, dus hij doet dat zo.

En dus ...

Echo's van passages of van woordgebruik eerder in de Bijbel willen ons altijd ergens op wijzen. Het moet een belletje doen rinkelen. We moeten ergens aan terugdenken. Of we moeten iets nalezen: hoe zat dat eigenlijk precies, en wat heeft dat te maken met wat ik hier lees? Ze staan er altijd om ons iets te leren en we doen er goed aan ze serieus te nemen. Het zijn de verwijzingen van destijds, toen er nog geen hoofdstuk- en versnummers waren. Een verstandig bijbellezer gaat dan terug naar die plaats, om te zien waar het *daar* over ging. Want dat geeft hem een dieper inzicht in wat er *hier* wordt bedoeld. R.C.R

De Taal van de *Bijbel*

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie mijn woord hoort en Hem gelooft, die Mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven en

komt niet in het oordeel

want hij is overgegaan uit de dood in het leven (Joh. 5:24, NBG'51).

God vertelt de mens al in het begin dat hij het leven maar op proef heeft, en het weer verliest wanneer hij zich niet aan Gods gebod houdt (Gen. 2:15-17). Als de mens dat gebod toch overtreedt, start God een reddingsplan, dat we kennen als 'de Verlossing'. Dat falen kwam echter niet onverwacht; God had de lat bewust heel hoog gelegd. Kennelijk om te voorkomen dat de mens zou vervallen in trots over zijn eigen voortreffelijkheid, want daar zie je later in de Schrift voorbeelden van. Dat 'reddingsplan' lag dus al klaar. En het was een lange termijn plan. Maar God is almachtig; wanneer Hij een plan heeft, wordt dat ook uitgevoerd; dat houdt niemand tegen. Daarom is ook het slagen van dat plan, en dus de uitkomst ervan, absoluut zeker. En dat leidt tot een opvallend bijbels fenomeen: er wordt soms over het eindresultaat van dat verlossingsplan gesproken alsof dat al werkelijkheid is, in plaats van nog toekomst. Daar willen we nu eens naar gaan kijken.

Gods verlossingsplan

Dat plan begon niet meteen met Gods eigen oplossing. Het liep eerst via een aantal fasen die de mens moesten leren dat hij er zelf, zonder Gods hulp, niet uit zou komen. Want de oplossing die het uiteindelijk zou worden, zou zó onverwacht zijn dat de mens anders te weinig oog zou hebben voor de noodzaak daarvan. Hij moest er eerst van overtuigd worden dat er geen andere oplossing mogelijk was. Het hield namelijk in dat er een mens zou optreden die wel volledig Gods wil zou doen, maar die desondanks zou sterven, als was hij toch zelf zo'n overtreder. Zijn dood zou de verlossing brengen die de mens nodig had. Maar die dood moest de mens ook de ernst duidelijk maken van zijn eigen overtreding. Anders zou de mens maar denken dat zonde weliswaar niet hoort, maar dat het eigenlijk maar weinig uitmaakt, want de 'prijs' ervoor is toch al betaald. Die houding zie je ook zo al af en toe, dus dat die les nodig is, is wel duidelijk. Ook moest hij leren dat hijzelf geen deel van die prijs kon bijdragen, alsof dat verlossingswerk alleen maar aanvullend was. Alleen zó kon God de mens overtuigen dat het volledig uit genade zou zijn wanneer hij toch nog leven ontving.

De zekere toekomst

De spil van het plan: de Verlosser

Meteen al in Genesis 3 kondigt God het optreden van die verlosser aan, en vervolgens worden gaandeweg de aspecten van zijn komende verlossingswerk zichtbaar. Eerst lezen we dat hij een nakomeling van de vrouw zou zijn, dus een mens, en dat hij de slang (vanaf dan het beeld van opstand tegen God) zou vernietigen. Verderop lezen we dat hij zou heersen over zijn (en dus Gods) vijanden. Wanneer God aan Abraham opdraagt zijn beloofde zoon (door wie al die beloften in vervulling zouden gaan) te offeren, introduceert dat een nieuw aspect, dat we pas achteraf volledig begrijpen: een toekomstige zoon en verlosser die eerst moet sterven voor hij kan leven en heersen. Gods beloften aan David beschrijven hem als een koning die in eeuwigheid zal regeren en die Gods tempel op aarde zal 'bouwen', een ware Salomo (vredevorst) zonder diens tekortkomingen. Pas bij de profeten begint er echt licht te komen, en het is bij Jesaja dat de schijnwerpers op volle sterkte aangaan: die verlosser behaalt de grootste overwinning ooit, maar niet als machtig heerser: hij zal dat doen als een nederige knecht (slaaf) van de Heer. Maar het feit dat dit plan beetje bij beetje wordt onthuld en tegelijkertijd al stap voor stap uitgevoerd, illustreert wat ik boven zei: het lag al van het begin af gereed. Ook dat er al in de eerste mededelingen daarover elementen zitten die we pas achteraf kunnen herkennen als essentiële delen ervan, betekent dat het niet pas gaandeweg vorm heeft gekregen. De apostelen herinneren ons daaraan, wanneer wij lezen dat zij in hun gebed tot God zeggen:

... Want inderdaad, allen hebben samengespannen tegen Jezus, uw heilige dienaar (knecht): Herodes, Pontius Pilatus, alle volken en ook de stammen van Israël, om datgene te doen *waarvan u had bepaald en voorbestemd dat het moest gebeuren* (Hand. 4:27,28).

En al eerder had Petrus tot de menigte in de tempel gezegd:

Volksgenoten, ik weet dat u uit onwetendheid hebt gehandeld, evenals uw leiders. Zo heeft God echter in vervulling doen gaan wat hij *bij monde van alle profeten had aangekondigd*: dat zijn messias zou lijden en sterven ... Keer terug tot God om vergeving te krijgen voor uw zonden. Dan zal ... (Hij) de messias zenden die Hij voor u *bestemd heeft*; dat is Jezus (Hand. 3:17-20).

Wanneer we de Bijbel willen begrijpen, moeten we het fenomeen van 'de toekomst beschreven als werkelijkheid' helder voor ogen hebben.

Van tevoren 'gekend'

Al in het OT zien we hoe God van zijn boodschappers, die over zijn plan moeten profeteren, zegt dat Hij ze al van het begin af heeft gekend en voor die taak uitgekozen en bestemd. We lezen bijv. dat God Abraham van te voren heeft 'gekend' en wist hoe die zou reageren op zijn handelen (Gen 18:19). En tot de profeet Jeremia zegt Hij:

Voordat ik je vormde in de moederschoot, had ik je al uitgekozen, (NBG'51: gekend) voordat je de moederschoot verliet, had ik je al aan mij gewijd, je een profeet voor alle volken gemaakt (Jer. 1:5).

En in diezelfde geest betoogt Paulus (bijna als terloops) dat ook het verbondsvolk van het Oude Verbond al van tevoren was uitgekozen ("God heeft zijn volk, *dat hij al van tevoren uitgekozen heeft*, niet verstoten", Rom. 11:2), zoals Hij ook de individuele leden van het volk van het Nieuwe Verbond van tevoren heeft uitgekozen ('gekend'):

Wie hij al van tevoren heeft uitgekozen (NBG'51: gekend), heeft hij er ook van tevoren toe bestemd om het evenbeeld te worden van zijn Zoon (Rom. 8:29, zie ook Efez. 1:5 en 11).

Het hoeft ons dus ook niet te verbazen dat Petrus in diezelfde geest spreekt van de Verlosser zelf, die immers de spil van het plan was:

Hij was van tevoren gekend, vóór de grondlegging der wereld, doch is bij het einde der tijden geopenbaard (1 Pet. 1:20, NBG'51).

Petrus heeft het hier niet over een vroeger bestaan van Jezus, want dat is niet zijn onderwerp. Hij heeft het hier over Gods verlossingsplan (en de eisen die dat aan ons stelt). En in dat kader spreekt hij over de Verlosser zelf als iemand die al van tevoren was 'gekend', dus waarvan die daad van verlossing al vanaf het begin vast stond, (bekend was) maar die pas 'aan het eind van de tijd' werkelijk is verschenen en opgetreden. Hij spreekt niet over aspecten van Christus' bestaan, maar over het lange termijn karakter van Gods verlossingsplan! Want het verwezenlijken van dat plan is niet afhankelijk van een slaagkans: die is 100% en de verwezenlijking is dus zeker.

De toekomst beschreven als werkelijkheid

De consequentie hiervan is echter dat de Schrift die toekomst soms beschrijft als iets dat al werkelijkheid is. Want de verwezenlijking daarvan is even zeker alsof die al heeft plaatsgevonden; het hoeft alleen nog maar 'even' te gebeuren. En zo lezen we in het citaat boven dit artikel dat getrouwe gelovigen 'niet in het oordeel komen', hoewel de schrift ons op andere plaatsen verzekert dat *allen* geoordeeld zullen worden, want hun behoudenis staat in die zin (maar ook

alleen in **die** zin) al vast. En in diezelfde zin vinden we juist bij Johannes ook een reeks uitspraken in de trant van “Wie in de Zoon gelooft heeft eeuwig leven, wie de Zoon niet wil gehoorzamen zal dat leven niet kennen” (hier Joh. 3:36, maar zie ook 6:40, 47 en 54, en bijv. 10:28). En ook hijzelf spreekt zo in bijv. zijn brieven:

Dit getuigenis luidt: God heeft ons eeuwig leven geschonken en dat leven is in zijn Zoon. Wie de Zoon heeft, heeft het leven. Wie de Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet. Dit alles schrijf ik u omdat u moet weten dat u eeuwig leven hebt, u die gelooft in de naam van de Zoon van God (1 Joh. 5:11-13).

Merk overigens ook op dat het ‘heeft geschonken’ van vers 11 dat perfectum is waar we het in het vorige nummer over hadden.

Het is echter niet toevallig dat we zulke uitspraken juist bij Johannes vinden. Johannes heeft meer dan de anderen de neiging allerlei provocerende uitspraken van Jezus te vermelden, als inleiding op een betoog dat ons de diepere aspecten van Gods verlossingsplan toont. Dat dwingt ons tot nadenken, maar helaas proberen teveel mensen die diepgang te ontlopen door er een of andere pragmatische draai aan te geven. Of ze gebruiken zo’n uitspraak juist als rechtvaardiging voor een eigen onbijbelse opvatting.

Een ander aspect van deze vaststaande toekomst zijn de visioenen die we af en toe vinden. Ezechiël liep door de toekomstige tempel in het Koninkrijk. Daniël zag en hoorde in visioenen van de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen, die een definitief einde zou maken aan de tempel van het Oude Verbond. Petrus, Jakobus en Johannes zagen op de berg Jezus in zijn toekomstige heerlijkheid. En Johannes zag in de visioenen, die hij in Openbaring beschrijft, de ondergang van de huidige wereld en de oprichting van Gods Koninkrijk. Want dat alles staat al sinds de schepping vast: zó zal het gebeuren.

En wat het voor ons betekent

Dit ‘vaststaan’ van de toekomst is iets dat we goed voor ogen moeten hebben bij het lezen van zulke uitspraken in de Bijbel, om niet in de fout te vervallen van hen die zulke uitspraken gebruiken als kapstok voor allerlei ongefundeerde opvattingen. Maar veel belangrijker is (of in elk geval: zou moeten zijn) de overweging dat dit betekent dat je op God kunt vertrouwen, omdat wat Hij heeft beloofd net zo zeker is alsof het al werkelijkheid is. De gelovigen van Hebreeën 11 zijn daar zo mee omgegaan. En het is aan ons om ze daarin na te volgen.

R.C.R

Van oudsher waren er problemen tussen de Joden en Samaritanen. Voor Joden waren Samaritanen heidenen en dus onrein. In de tijd van de Here Jezus gingen ze dan ook niet met elkaar om. Maar de Here voert, in een gelijkenis over barmhartigheid, juist een Samaritaan op het toneel met de goede gezindheid die de Joden hadden moeten tonen. En wanneer Hij 10 melaatsen geneest, komt alleen een Samaritaan terug om Hem te danken (Lucas 17: 11-19). De Here “moest door Samaria gaan” schreef Johannes (4:4). Dat was niet omdat er geen andere weg was. Joden namen liever een omweg dan door Samaria te gaan. Maar Jezus vermijdt een ontmoeting met Samaritanen niet, nee Hij zoekt hen juist op. Op het heetst van de dag, ongeveer 12 uur in de middag, bereikt Hij “de bron van Jakob”, niet ver van de stad Sichar. Om even alleen te kunnen zijn heeft Hij zijn discipelen naar deze stad gestuurd om voedsel te kopen. Vermoeid gaat Hij bij de bron zitten. Op andere tijden van de dag, was het daar een drukte van belang. Op dit hete uur is het doodstil. Toch komt een vrouw uit Sichar met een kruik naar de bron. Ze heeft gewacht op dit uur, om er zeker van te zijn dat ze niemand tegen zal komen. Nu zit daar een man, en aan zijn kleding zal ze direct gezien hebben dat hij een Jood is. Vol verbazing hoort ze Hem vragen: “Geef mij te drinken”. Ze antwoordt: “Hoe kunt u, als Jood, mij om drinken vragen? Ik ben immers een Samaritaanse!” Dan krijgt ze een eigenaardig antwoord: “Als u wist wat God wil geven, en wie het is die u om water vraagt, zou u hém erom vragen en dan zou hij u levend water geven.” Niet begrijpend, maar praktisch denkend, geeft zij haar commentaar: “Maar Heer, u hebt geen emmer, en de put is diep; waar wilt u dan levend water vandaan halen? U kunt toch niet meer dan Jakob, onze voorvader?” Zij ziet dus net als de Joden Jakob als haar voorvader. Ze noemt hem Heer dat laat zien dat zij respect voor Hem heeft. Jezus haakt in op haar vraag en geeft aan dat Hij iets heel anders bedoelt: “Iedereen die dit water drinkt zal weer dorst krijgen, maar wie het water drinkt dat ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen. Het water dat ik geef, zal in hem een bron worden waaruit water opwelt dat eeuwig leven geeft” (13). De vrouw begrijpt deze raadselachtige woorden niet en

De Samaritaanse vrouw

vat ze letterlijk op. Levend water, dat zou voor haar een oplossing zijn voor het dagelijkse probleem. “Geef mij dat water, heer, zei de vrouw, dan zal ik geen dorst meer hebben en hoef ik ook niet meer hierheen te komen om water te putten” (15). Jezus gaat er niet op in, maar stelt haar voor eerst haar man te halen. Hierin ligt voor haar juist de moeilijkheid en in alle eerlijkheid antwoordt ze: “Ik heb geen man”. “Terecht” zegt de Here en dan opent Hij het boek van haar leven en brengt aan het licht wat zij zo graag geheim wil houden: “u hebt vijf mannen gehad, en degene die u nu hebt is uw man niet.” Ze wordt niet boos, ze geeft geen weerwoord. Ze erkent dat deze man een profeet is. Ze stelt een vraag die haar bezig houdt: “Onze voorouders vereerden God op deze berg, en bij u zegt men dat in Jeruzalem de plek is waar God vereerd moet worden”. Ze spreekt hier namens het hele volk, ze spreekt in meervoud. Opnieuw grijpt Jezus haar woorden aan om zijn eigen bedoeling duidelijk te maken. Niet de plaats, niet de afkomst is belangrijk maar: “dat wie de Vader echt aanbidt, hem aanbidt in Geest en in waarheid. De Vader zoekt mensen die hem zo aanbidden”. De vrouw geeft een gelovig en verlangend antwoord: “Ik weet wel dat de Messias zal komen (dat betekent gezalfde), wanneer hij komt zal hij ons alles vertellen.” Haar hart is geopend. Wanneer Jezus dan zegt: “Dat ben ik, die met u spreekt” laat ze haar kruik achter en gaat snel de stad in. Ze denkt niet aan de honende blikken van de mensen in de stad. Ze verstopt zich niet langer. Haar eenvoudige getuigenis en grote blijdschap: “Kom mee, er is iemand die alles van mij weet. Zou dat niet de Messias zijn?” brengt velen tot Jezus. De Joden hadden het getuigenis van de profeten, van Johannes de Doper, en van Gods Zoon verworpen, maar de Samaritanen getuigden: “Wij geloven nu niet meer om wat jij gezegd hebt, maar we hebben hem zelf gehoord en we weten dat hij werkelijk de redder van de wereld is”. Laten ook wij een voorbeeld nemen aan deze verachte vrouw. Door toe te geven dat we fouten gemaakt hebben, maar nu vol blijdschap de Here willen volgen. Misschien dat door onze blijdschap, net zoals bij deze vrouw, ook anderen aangemoedigd zullen worden de Here te dienen.

N.D.

Opgaan naar Jeruzalem

6. Ezra en de ballingen

God had Jeruzalem gered uit de handen van Sanherib (zie de vorige aflevering) maar Hizkia had in die tijd een ernstige fout gemaakt. Hij had vertrouwd op wereldse politiek, en gevlod door een bezoek in dat verband van de afgezanten uit het 'belangrijke' Babylon, had hij hun trots al zijn schatten getoond. God had hem daar door de profeet Jesaja voor berispt en daarbij aangekondigd dat al die rijkdom door datzelfde Babylon geplunderd zou worden, en zelfs dat zijn eigen nakomelingen dienst zouden doen als hovelingen in het paleis aldaar (2 Kronieken 32:24-31; 2 Koningen 20:12-19).

Ruim een eeuw later was het zo ver. Het volk was zo ernstig van God afgedwaald, dat er geen genezing meer mogelijk was: "Zij lachten Gods boden uit, minachtten zijn woorden en dreven de spot met zijn profeten, totdat de toorn van de HEER tegen zijn volk zo hoog oplaaide dat niets hen meer kon helpen" (2 Kronieken 36:16). En het was inderdaad de Babylonische koning Nebukadnessar die de steden van Juda verwoestte en het volk in ballingschap wegvoerde. Toch was het niet Gods plan zijn volk voor eeuwig te verstoten. Door de profeet Jeremia had Hij een tijdslimiet gesteld aan de overheersing door Babylon: "Dit zegt de HEER: Als er in Babel zeventig jaar voorbij zijn, zal ik naar jullie omzien. Dan zal ik mijn belofte gestand doen door jullie naar Jeruzalem te laten terugkeren" (Jeremia 29:10). Babylon moest boeten voor haar genadeloze behandeling van de Judeeërs. Haar val kwam plotse-ling en onverwacht: God wekte de Meden en de Perzen op om Babylon aan te vallen, de stad in te nemen (tijdens het feest van Belsassar - het schrift aan de wand!) en een einde te maken aan haar heerschappij.

De herbouw van de tempel

Maar dat was nog niet alles, want de Perzische koning Cyrus vaardigde ook een bevel uit, dat de tempel te Jeruzalem herbouwd moest worden! (2 Kronieken 36:22-23). Wij zien dus hoe God ook onder de naties werkzaam is om zijn wil te volbrengen. God noemt bij Jesaja Cyrus (NBG'51: Kores) zelfs 'zijn gezalfde', een uitverkoren werktuig in zijn handen (Jesaja 45:1-4, 13). Je zou denken dat het vanaf die tijd weer goed zou gaan met Juda. En een deel van het volk is inderdaad teruggekeerd en heeft een begin gemaakt met de herbouw van de tempel. Maar een politiek vacuum wordt snel weer opgevuld, en bij hun terugkomst vonden zij Jeruzalem inmiddels overheerst door vreemden uit de omringende streken. Aanvankelijk wilden dezen ook meewerken aan de tempel maar hun aanbod werd door de Joodse leiders van de hand gewezen (Ezra 4:1-4). Heidenen, die nauwelijks kennis hadden van de God van

‘Onze voeten staan in uw poorten, o Jeruzalem’ (Ps. 122:2)

Israël, hadden bij die herbouw niets te zoeken. En wanneer dat in onze oren misschien discriminerend klinkt, moeten wij wel de achtergrond van deze volken beseffen; zie bijv. 2 Koningen 17:24-33. Juda had zijn les geleerd, en liet geen inmenging van afgodsdienaren toe. Maar het gevolg hiervan was dat zij twintig jaar lang de tegenstand van die omringende volken moesten verduren. En omdat hun hart nog onvoldoende bij die herbouw lag, lieten zij zich wat al te gemakkelijk ontmoedigen. Pas toen God ze dat door de profeten Haggai en Zacharia verweet (zie Haggai 1:1-4) begonnen zij weer en werd de tempel uiteindelijk voltooid nadat het oorspronkelijke bevel van Kores weer tevoorschijn was gekomen en door Koning Darius bevestigd (Ezra 6:1-12). Maar hoe groot was tenslotte de vreugde, toen op de 3^e Adar in het jaar 516 v. Chr., de tweede tempel werd ingewijd! De eredienst werd weer ingesteld en een maand later konden de Judeeërs Pesach vieren.

Ezra en Artaxerxes

Maar toen de priester Ezra een halve eeuw later ten tonele verscheen, was het allang weer mis. Het volk had zich toch weer ingelaten met die heidense volken en hun afschuwelijke praktijken, de leiders voorop. Ezra ontdekte dat bij zijn aankomst te Jeruzalem en heeft onmiddellijk orde op zaken gesteld. Maar in plaats daaraan, willen wij hier aandacht besteden aan zijn reis, want die leert ons belangrijke lessen. De aanleiding en de beschrijving ervan vinden wij in de hoofdstukken 7 en 8 van het boek Ezra. Ezra zelf was een priester in de directe lijn van Aäron, een afstammeling van de hogepriesters, en een schriftgeleerde (Ezra 7:1-6). Net als Daniël vroeger in Babylon, genoot hij hoog aanzien bij de koning, die hem verlof gaf om naar Jeruzalem te gaan om te zien of Gods wet wel zorgvuldig werd nageleefd. Ezra voelde zich verantwoordelijk voor het geestelijk leven onder de teruggekeerde ballingen en wilde hun de wetten en regels van God inprenten (vers 10).

Het was ook in het ‘belang’ van Artaxerxes, de koning van Perzië, dat een betrouwbaar man als Ezra poolshoogte zou nemen in een van zijn verafgelegen provincies. Oosterse koningen waren zeer voorzichtig op het gebied van godsdienst en wilden de ‘goden’ geen aanstoot geven. Daarom machtigde hij Ezra om in zijn naam op te treden en ook om kostbare koninklijke geschenken mee te nemen naar Jeruzalem. Wat nodig was voor de offers in de tempel, mocht hij vragen aan de plaatselijke schatmeesters, en hij hoefde geen belasting te betalen! Bovendien mocht hij rechters aanstellen om te zorgen dat de wetten van God en de koning werden nageleefd, en overtredingen daar-

Opgaan naar Jeruzalem

van werden bestraft (verzen 21-26). Ook hier zien wij dus weer hoe God over zijn volk waakt en de wereldse machthebbers genade laat betonen aan zijn dienaren, wanneer dat nodig is voor zijn plan. In feite zijn de koningen maar pionnen in zijn hand: “De gedachten van de koning zijn als waterstromen in de macht van de HEER, hij leidt ze waarheen hij maar wil” (Spreuken 21:1).

De reis naar Jeruzalem

Aangemoedigd door deze welwillendheid van de koning, begon Ezra aan de voorbereiding van zijn reis. Hij had van Artaxerxes toestemming gekregen dat iedere priester, Leviet of Israëliet die mee wilde reizen, dat mocht doen (Ezra 7:13). Maar toen zij zich verzameld hadden ontdekte hij dat er geen Levieten waren, en dat moest eerst worden opgelost. Dat verklaart misschien waarom we lezen dat Ezra op de 1^e dag van de 1^e maand uit Babylonië was vertrokken, terwijl hij in feite pas op de 12^e van de maand op weg ging (vergelijk Ezra 7:9 met 8:31). En al was de goedkeuring van de koning zeer welkom, toch stelde Ezra zijn vertrouwen liever op God dan op mensen. De reis naar Jeruzalem zou lang en gevaarlijk zijn. Hij zou vier maanden duren, en er zouden onderweg rovers zijn, zeker als die zouden weten wat voor een kostbare lading er te plunderen viel. De koning zou hem soldaten en ruiters als bescherming hebben gegeven, maar Ezra bleef consequent: “Ik had mij er namelijk voor geschaamd de koning om een escorte te vragen van soldaten en ruiters die ons zouden kunnen beschermen tegen vijanden op onze weg, want wij hadden tegen de koning gezegd: ‘Onze God biedt allen bescherming die zijn hulp vragen’ ... Daarom vastten wij en vroegen onze God om hulp, en hij verhoorde ons” (Ezra 8:22-23).

Laten wij hier eens even bij stilstaan. Het gewicht aan zilver was 652 talenten (zo'n 20 ton!) en dat van het goud 100 talenten (zo'n 3 ton). Als er tegenwoordig kostbare lading vervoerd moet worden, gebeurt dat met gepantserde wagens. De koning zou verwachten dat Ezra alle nodige maatregelen zou nemen om voor veilig vervoer te zorgen. En wat deed Ezra? Hij bad en vastte! Is dit niet ook een les voor ons? Wij lezen dan ook hoe God dit geloof beloont: “Onze God beschermde ons, en zo bleven we gespaard voor vijanden en struikrovers” (Ezra 8:31). Het aantal mensen dat met Ezra meeging en genoemd wordt, komt bij elkaar op een kleine tweeduizend, maar als wij de niet genoemde vrouwen, kinderen en dienaren meerekenen, kunnen het er in totaal zo'n 4 of 5 duizend zijn geweest. Toch is dit in vergelijking met de eerste terugkeer niet veel: toen waren er zo'n 50.000. Maar ook zo zou dat een opvallend grote karavaan zijn geweest en dat zou onderweg zeker de aandacht hebben getrokken. Maar ze kwamen veilig aan in Jeruzalem.

Met een beetje fantasie kunnen wij ons misschien de gedachten van de reizigers voorstellen. Zou dit voor Ezra zelf niet een herhaling van Abrahams reis uit Ur zijn, een reis die had geleid tot het ontstaan van Israël als Gods uitverkozen volk? Voor de vrome priesters en Levieten zou dit een soort pelgrimsreis zijn, een gelegenheid om op de juiste plek, daar in Gods huis, hun ambt te gaan vervullen. En voor de gewone Israëliet zou dit de kans zijn om eindelijk kennis te maken met de heilige stad, waarover hij in de verhalen van zijn ouders of grootouders al zoveel had gehoord. Hoe dankbaar zouden zij niet zijn geweest toen zij veilig in Jeruzalem aankwamen! Na vier maanden onderweg te zijn geweest, hadden zij drie dagen rust nodig, zoals we goed kunnen begrijpen! Daarna werd alles overhandigd aan de priesters in de tempel, en schriftelijk geregistreerd. Uit dankbaarheid offerden zij aan God een brandoffer en zondoffer. En met het overhandigen van de bevelschriften van de koning aan de plaatselijke stadhouders en landvoogden brachten zij hun reis tot een voorspoedig einde.

Onze eigen 'terugkeer'

Zien wij in dit verhaal niet een parallel met de levensreis van een gelovige nu? Vaak wordt die reis vergeleken met die van de Israëlieten uit Egypte. En terecht, want ook Paulus doet dat, in 1 Korintiërs 10. Maar ook in Ezra zien wij iemand die, net als Mozes, een beeld was van de Here Jezus, een leider die bereid was gevaren te trotseren ter wille van zijn volk. Als priester in de lijn van Aäron was *hij* degene die leiding en onderricht moest geven in Gods wetten, en dat deed hij met heel zijn hart. En zoals de koning hem gezag heeft gegeven om "onderzoek in te stellen naar de naleving van de wet van (uw) God", zo stuurde ook God zijn Zoon om onderzoek te doen in de tempel en onder zijn volk. Ook de gelovigen van nu zijn reizigers, vreemdelingen en bijwoners op aarde, zoals de apostel Petrus schreef: "Geliefde broeders en zusters, u bent als vreemdelingen die ver van huis zijn" (1 Petrus 2:11). Zij zijn op reis naar de stad, die God voor hen gereed heeft gemaakt (Hebreeën 11:13-16); niet het letterlijke Jeruzalem, maar het hemelse. Toch hoeven wij niet naar de hemel te gaan, want die stad komt uit de hemel naar de aarde toe: "Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen, bij God vandaan". En de engel die dit aan Johannes liet zien, legde uit dat deze stad de bruid, de vrouw van het Lam was (Openbaring 21:2, 9-10). Onderweg dragen de gelovigen zeer kostbare beloften met zich mee: niets minder dan deel te mogen hebben aan de goddelijke natuur (2 Petrus 1:3-4). En zij hebben er het volste vertrouwen in dat, ondanks alle gevaren, hun behouden 'thuiskomst' verzekerd is.

Hoe leest u?

De Here Jezus vroeg zijn tijdgenoten:
Zo maakte Hij duidelijk dat
en dat het belangrijk is onderscheid te maken tussen wat

“Ga de wegen en paden op en want

Bovenstaand citaat komt uit de gelijkenis van dat feestmaal, waar de oorspronkelijke gasten ineens allemaal zeiden verhinderd te zijn, en de heer des huizes zijn slaven opdroeg in hun plaats de bedelaars en de armen van de straten te halen, en vervolgens van de wegen en paden buiten de stad. Als beeld van de uitgestotenen van hun volk en van de verachte heidenen, die de plaats in zouden nemen van de leiders en vooraanstaanden van het Joodse volk. Maar toen de christelijke wereld uitging om de wereld aan zich te onderwerpen, zijn deze woorden gebruikt om de praktijk te rechtvaardigen waarbij ‘ongelovigen’, eveneens aangeduid als heidenen, op bedreiging met de dood zijn gedwongen zich te laten dopen en zo ‘behouden te worden’. Want waren dit niet Jezus’ eigen woorden? Het ‘*compelle intrare*’ was voor de middeleeuwse kerk de rechtvaardiging geweest voor geloofsvervolging en was dat in de tijd van de ontdekkingsreizen voor het kolonialisme. Maar had Jezus dat ook echt zo bedoeld? Je kunt zo’n vraag op drie manieren aanpakken:

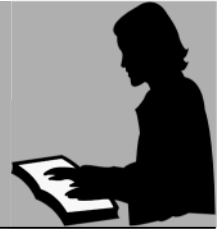
- Je kunt kijken of het in overeenstemming is met de ‘geest’ van de Schrift.
- Je kunt kijken of het taalkundig verantwoord is.
- Je kunt kijken hoe die uitdrukking elders in de Bijbel wordt gebruikt.

Dan vinden we dat de Schrift duidelijk maakt dat God uit eigen vrije wil gediend wil worden, en je kunt nu eenmaal per definitie niemand dwingen iets uit vrije wil te doen. Dus het zou wat vreemd zijn wanneer Jezus dat toch zou hebben bevolen. Bovendien verkrijgt je behoudenis niet door de doop zelf, maar door na die doop als ‘een nieuw mens’ (wat de doop alleen maar symboliseert) een nieuw leven te beginnen. We zullen dus verder moeten kijken.

Taalkundig dan. Het Griekse *anagkazō*, dat Lucas gebruikt, betekent volgens het woordenboek: noodzaken of dwingen (a) door geweld bedreigingen, enz. (b) door toestemming, smeekbeden, enz. (c) met andere middelen. Je zult dus zelf moeten kiezen wat het meest waarschijnlijk is. Op grond van wat we hierboven opmerkten lijkt mogelijkheid (b) het meest voor de hand te liggen. De NBV vertaalt dan ook: “... en nodig iedereen met klem uit”. Maar toch wordt het bijna universeel vertaald met ‘dwingen’, ook door zeer moderne vertalingen. Met uitzondering van ‘Het Boek’ en nu ook de NBV. Waar komt dat door?

wat leest u ?

‘Hebt u niet gelezen’ en ‘Staat er niet geschreven?’
het geschreven woord van God boven alles staat
God heeft gesproken en de menselijke opvattingen daarover.

dwing hen binnen te komen mijn huis moet vol worden” (Luc. 14:23, NBG’51)

Het Griekse *anagkazō* is afgeleid van *agkos*, dat een gebogen arm aanduidt. In de Bijbel vinden we *agkos* uitsluitend Luc. 2:28, waar de bejaarde Simeon de 1 maand oude Jezus ‘in zijn armen nam’. De grondbetekenis van het werkwoord *anagkazō* is dan dat je een arm om iemand heen legt om hem iets te laten doen. En dat kan op twee manieren: in een gebaar van liefde, waarmee je iemand wilt overtuigen van wat het beste voor hem is, of in een gebaar van heerszucht waarmee je iemand in de houdgreep neemt om hem je wil op te leggen. We vinden *anagkazō* in het NT wanneer Jezus, na de spijziging van de 5000 zijn discipelen ‘dwingt’ in hun boot te stappen en (zonder Hem) terug te varen naar de overkant. Paulus zegt en schrijft tweemaal dat hij als reactie op het gedrag van anderen ‘genoodzaakt was’ iets bepaalds te doen. En aan de Galaten schrijft hij driemaal dat Joodsdenkenden wel of niet proberen bekeerlingen uit de heidenen te ‘dwingen’ Joodse voorschriften in acht te nemen. We mogen aannemen dat daar in geen van deze gevallen werkelijk geweld aan te pas is gekomen. Wat dan overblijft is een bekentenis van Paulus dat hij tijdens zijn vervolging van de christenen had geprobeerd zijn arrestanten door foltering ‘tot lasteren te dwingen’ (Hand. 26:11).

Maar ik gebruikte bewust die Latijnse vorm ‘*compelle intrare*’. Die staat zo in de Latijnse Bijbel van de middeleeuwen. Het Latijn kent echter twee woorden *compello*. Eerst een *compello* dat verwant is aan *appello*: een dringend beroep op iemand doen (ons appelleren komt daar vandaan). Dat moesten de slaven uit die gelijkenis doen. Maar er is ook een *com-pello* dat is samengesteld uit *pello* drijven (zoals van vee) en het voorzetsel *cum* (in samengestelde woorden vaak geschreven als *com* of *con*). Dat is dus: bijeendrijven, en daar komt dan zonodig wel geweld aan te pas. Van daaruit heeft het de betekenis ‘dwingen’. We weten niet meer wat de Latijnse vertalers bedoelden toen ze *anagkazō* vertaalden met *compello*, maar de kerk heeft het in elk geval gebruikt als dat tweede woord, om er haar beleid mee te rechtvaardigen. Die voorkeur voor ‘dwingen’ als vertaling van *anagkazō* zal dus wel een groot deel berusten op dat andere woord *compello*, dat zich zo geschikt liet gebruiken als excuus voor onbijbels gedrag.

R.C.R.

Dit is de laatste aflevering in deze reeks over Christus in de psalmen. Het kiezen van psalmen die vooruit wijzen naar Christus is enigszins subjectief. Van sommige psalmen, zoals Psalm 22, is het heel duidelijk. Details van deze psalm zien we in vervulling gaan rond het kruis. Er zijn echter ook psalmen die de situatie van de psalmist beschrijven, waar Jezus aan denkt in zijn strijd. De laatste woorden van Jezus, voor hij sterft, “Vader, in uw handen leg ik mijn geest”, zijn een citaat uit Psalm 31 (vers 6). De psalmist vertrouwt dat hij veilig is in Gods handen en dat God hem zal redden *van de dood*, waar Jezus vertrouwt *door de dood heen* gered te worden. Door dit citaat zien we ten eerste hoe Jezus, zelfs in een tijd van ondragelijk lijden en sterven, met zijn gedachten in de Schrift is, en ten tweede laat de psalm ons dus zien **waar** Jezus aan denkt, iets wat we uit de evangeliën niet zouden weten. Door de hele psalm te lezen tegen die achtergrond leren we iets over zijn gedachten, al zijn dan uiteraard niet alle verzen van toepassing. Dat is de reden waarom sommigen de psalmen ‘het vijfde Evangelie’ noemen.

Welke psalmen zijn Messiaans?

De vraag welke psalmen toe te passen zijn op Jezus laat zich dus niet eenvoudig beantwoorden. Sommigen zullen veel willen zien als voorspelling waar anderen veel terughoudender zijn. Toch geeft de Schrift ons wel wat indicaties. Een belangrijke indicatie zien we als een psalm in het Nieuwe Testament wordt aangehaald. Minstens 60 psalmen worden aangehaald in het Nieuwe Testament, maar ook daarmee zijn de grenzen vaag. Soms wordt een vers letterlijk aangehaald met de vermelding dat het een psalm is, maar soms vinden we alleen een zinsnede herhaald, of slechts enkele woorden. Is het dan een citaat?

In Psalm 16 zien we een psalm waar wijzelf in eerste instantie geen verband met Christus zouden opmerken. We zien dan vervolgens hoe zowel Petrus als Paulus deze psalm gebruiken als bewijs dat Jezus uit de dood moest opstaan. Petrus zegt dat David dit als profeet heeft gesproken: “Maar omdat hij een profeet was en wist dat God hem onder ede beloofd had dat een van zijn nakomelingen zijn troon zou bestijgen, heeft hij de opstanding van de Messias voorzien en gezegd dat deze niet aan het dodenrijk zou worden overgeleverd en dat zijn lichaam niet tot ontbinding zou overgaan” (Hand. 2:30-31). De kleine afwijkingen tussen wat in Psalm 16:10 staat en Handelingen 2:31 en 13:35 komen doordat Petrus en Paulus uit de Griekse vertaling van de psalm citeren.

De Psalmen (12)

in de boekrol staat van mij geschreven”

Dus we kunnen nu teruggaan en de hele psalm lezen tegen de achtergrond van wat er met Jezus is gebeurd. Want de schrijvers citeren geen verzen uit hun verband. En dan krijgt ook het volgende vers van de psalm een andere betekenis: “U wijst mij de weg naar het leven: overvloedige vreugde in uw nabijheid, voor altijd een lieflijke plek aan uw zijde” (Ps. 16:11). Dit kunnen we ook doen met andere psalmen die we geciteerd zien in het Nieuwe Testament, zoals de Psalmen 40 en 91.

We zien hieruit hoe de apostelen citeren uit de psalmen als onderbouwing van hun betoog zonder ooit uit te leggen waarom ze aannemen dat de psalmist dit met het oog op Jezus zou hebben geschreven. Dat is opmerkelijk, want zij doen dat niet alleen met psalmen die ook wij zondermeer zien als een profetie over Jezus, maar ook met psalmen waarvan wij dat niet zouden zeggen. Enkele van deze psalmen zijn eerder in deze serie behandeld (o.a. de Psalmen 34, 41 en 109). Daar konden we inderdaad zien hoe de psalm, naast zijn oorspronkelijke betekenis, ook op Jezus toepasbaar was. Aan de andere kant zijn er ook psalmen die niet in het Nieuwe Testament worden aangehaald, maar die toch iets over de Messias zeggen. Als voorbeeld is eerder in deze serie gekeken naar de Psalmen 18 en 72. Nu hebben wij niet de autoriteit van de apostelen als het gaat om schriftuitleg. Toch mogen wij ook hierin hun voorbeeld volgen en nagaan of bepaalde psalmen ook op Jezus kunnen slaan. We kunnen dan een willekeurige psalm lezen in het licht van wat we over Jezus weten en zien of die ergens van toepassing is.

Soorten profetische psalmen

Bij de psalmen die in deze serie zijn behandeld, zien we een drietal onderwerpen waar psalmen, die een toepassing blijken te hebben op Christus, over gaan. Dat zijn:

- Zijn vertrouwen op God gedurende zijn aardse leven, in het bijzonder als hij wordt verworpen.
- Zijn overwinning en koningschap, zowel nu als in de toekomst.
- Een roep om wraak over de vijanden.

Vooral dat laatste is een moeilijk onderwerp, omdat het niet past in het beeld van Jezus die vergeving zocht voor zijn vijanden en voor hen bad. We zien hierin dan ook een aantal verschillende aspecten. Aan de ene kant zien we een tegenstelling tussen de normale menselijke reactie van de psalmist en de reactie van Jezus om zijn vijanden lief te hebben. Aan de andere kant zien we Jezus' afschuw van huichelaars en vooral

van mensen die anderen beletten God te aanbidden. Als hij de tempel schoonveegt is zijn optreden niet zachtzinnig. Maar ook is hij erg hard in zijn oordeel over sommige van de geestelijke leiders. Hij noemt deze mensen ondermeer gewitte graven, volkomen onrein. Probeer eens Psalm 101 te lezen en de woorden op Jezus toe te passen. Het gaat in eerste instantie over het koningschap van David, maar is ook toepasselijk voor het koningschap van de Messias. Tijdens Jezus' leven op aarde genas hij en vergaf hij, maar zijn tweede komst brengt ook oordeel. Hij verwacht van ons een zondeloosheid, niet omdat wij vanuit onszelf zonder zonde zijn, maar omdat wij werkelijk berouw tonen voor onze fouten en dan vergeving vragen waarmee onze zonden door genade weggedaan worden. Dat was het verschil tussen Petrus en Judas. Beide hebben hun Heer verloochend. Petrus zocht vergeving; Judas nam aan dat hij geen vergiffenis zou ontvangen. En daarom is Petrus niet hoogmoedig als hij citeert uit een tweetal psalmen wanneer hij over Judas zegt: "In het boek van de psalmen staat namelijk geschreven: 'Laat zijn woonplaats een woestijn worden en laat niemand daar meer verblijven'. En ook: 'Laat een ander zijn taak overnemen'." (Hand. 1:20). Ook hier mogen we niet aannemen dat Petrus deze woorden uit hun verband rukt. In de psalmen die zondermeer profetisch zijn, zoals Psalm 2 (over de messiaanse koning) komen we ook verzen tegen over zijn optreden tegen de volken "Jij kunt ze breken met een ijzeren staf, ze stukslaan als een aarden pot". Deze beide aspecten kunnen we dus meenemen als we proberen een psalm op Jezus toe te passen, waarbij we niet aan mogen nemen dat Jezus alles door de vingers zal zien.

Vertrouwen op God

Sommige psalmen beschrijven iemand die met een volkomen toegewijd hart zijn vertrouwen op God stelt. Die zijn vaak toepasbaar op Jezus. Aan het begin van zijn leven, vóór zijn fout met Batseba, schreef David psalmen tegen de achtergrond dat hij God met een volkomen hart diende. Hij stelt zijn vertrouwen daarbij volkomen op God. Zulke woorden zijn dan vaak toepasbaar op de ware "Zoon van David". Maar er zijn ook andere voorbeelden. Psalm 116 staat in de reeks van 'de Egyptische Hallel', die vooral met Pasen werd gebruikt. Toen de discipelen het laatste Pascha voorbereidden zouden ze aan het verleden denken, de verlossing uit Egypte, terwijl Jezus vooruit keek naar de verlossing die komen zou. In de Evangeliën lezen we alleen maar over de strijd in de hof. Maar zou dat niet al in de bovenzaal in zijn gedachten zijn geweest? "Banden van de dood omknelden mij, angsten van het doden-

rijk grepen mij aan, ik voelde angst en pijn. Toen riep ik de naam van de HEER: HEER, red toch mijn leven!” (Ps. 116:3-4). Maar als we dan verderop in de psalm lezen, zien we het besef wat de dood gaat brengen: “Ik zal de beker van bevrijding heffen, de naam aanroepen van de HEER en mijn geloften aan de HEER inlossen in het bijzijn van heel zijn volk. Met pijn ziet de HEER de dood van zijn getrouwen. Ach, HEER, ik ben uw dienaar, uw dienaar ben ik, de zoon van uw dienares: u hebt mijn boeien verbroken. U wil ik een dankoffer brengen” (Ps. 116:13-18). Deze woorden krijgen een bijzondere betekenis in het licht van het offer van Jezus.

Als de koning der wereld

De derde categorie van psalmen zijn die welke te lezen zijn tegen de achtergrond van Jezus’ overwinning en koningschap. Dergelijke psalmen zijn vaak geschreven als een bede voor de koning. In eerste instantie ging dat over een aardse koning, vaak David of Salomo, maar de volledige vervulling zal pas in Christus plaats vinden. Psalm 20 beschrijft de overwinning van een koning: “Laat ons juichen om uw overwinning, het vaandel heffen, in de naam van onze God. Moge de HEER al uw wensen vervullen. Dit weet ik zeker: de HEER schenkt de overwinning aan zijn gezalfde, hij antwoordt hem uit zijn heilige hemel met de overwinning door zijn machtige hand. Anderen vertrouwen op paarden en wagens, wij op de naam van de HEER, onze God” (Ps. 20:6-8). Als we dan beseffen dat het woord gezalfde hier in de psalm het Hebreeuwse woord Messias of het Griekse Christus is, dan kunnen we hier zonder moeite de overwinning over de zonde in lezen. Uiteraard had de psalm een eerste toepassing in het leven van David, maar hij krijgt nog een verdere betekenis tegen de achtergrond van de overwinning van Christus. Ook Psalm 21 is te lezen tegen de achtergrond van Christus koningschap.

David bezat veel minder schrift dan wij. Maar hij dacht daar diep over na en leerde daarmee God beter kennen. Wij hebben nu meer schrift, ook de psalmen. Wanneer wij een psalm lezen, kunnen wij die dus ook proberen te lezen tegen de achtergrond van Christus, zijn leven op aarde, zijn overwinning en zijn koningschap. En als wij daar dieper over nadenken vinden wij nog meer psalmen die ons helpen om onze Heer beter te leren kennen.

Laten de woorden van mijn mond u behagen,
de overpeinzingen van mijn hart u bekoren,
HEER, mijn rots, mijn verlosser. (Ps. 19:15).

M.H.

Het *Geschreven* Woord

Gebruik en verklaring

Het woord in het Grieks

Apolluō (actief) en *apollumi* (passief) komt bijna 300 maal voor in de Septuaginta (de Griekse vertaling van het OT), als de vertaling van een reeks Hebreeuwse woorden, maar heel vaak van *abad*. In het NT komt het ruim 90 maal voor, voornamelijk ($\frac{3}{4}$ van de gevallen) in de Evangelieën, en dan vooral bij Matteüs en Lucas. Het is een versterkte vorm van *ollumi*, dat wel in de Septuaginta voorkomt, maar niet in het NT. Actief is de grondbetekenis: vernietigen, en passief: verloren gaan.

De grondbetekenis van *apollumi* is zoiets als tenietdoen (actief) of verdwijnen (passief). Van levenloze dingen betekent dat: te gronde richten/gaan of vernietigen/vernietigd worden; van levende wezens: ombrengen/omkomen. In het NT wordt het vaak vertaald met verliezen of verloren gaan en het deelwoord soms als 'vergankelijk'. In de Septuaginta (de Griekse vertaling van het OT) komt het bijna 300 maal voor, maar als vertaling van een paar dozijn Hebreeuwse woorden. In veel van de gevallen is het echter een weergave van *abad*, dat zelf bijna 200 maal voorkomt. *Abad* wordt in het OT heel veel gebruikt voor het uit de weg ruimen van mensen of praktijken die tegen God ingaan. Het vertelt ons dat zulke mensen of praktijken uiteindelijk geen stand zullen houden, maar zullen verdwijnen. In het geval van zijn volk: bijvoorbeeld doordat hij ze door buitenlandse machten (zoals Assyrië) laat vernietigen.

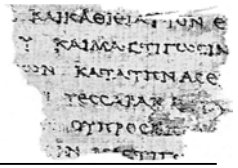
In het NT vinden we het gebruikt van de wijnzakken die verloren gaan, wanneer ze scheuren (Matt. 9:17), of van het schip waarvan de discipelen vrezen dat het, met henzelf, zal vergaan (Matt. 8:25). Schapen die van de kudde zijn afgedwaald, gaan 'verloren' (ze komen om, of vallen ten prooi aan wilde dieren). Het beeld van de herder die zo'n schaap gaat zoeken spreekt dus van een laatste reddingspoging om het dier terug te vinden voordat het te laat is. In die zin was Jezus' missie op aarde in de eerste plaats zo'n laatste reddingspoging voor de leden van het Joodse verbondsvolk. Tot de Syro-Fenicische

Abad en apollumi in Openbaring

In Openbaring 9 lezen we dat God afvallige gelovigen van het Nieuwe Verbond net zo behandelt als die onder het Oude Verbond, doordat hij ze door buitenlandse machten laat onderdrukken en desnoods vernietigen. Zoals in de tijd van het OT door Assyrië en Babylonië. In de symbolische taal van Op. 9:11 heet hun leider in het Hebreeuws Abaddon (afgeleid van *abad*) en in het Grieks Apollyon (afgeleid van *apollumi*). Dit beschrijft de opkomst van de Islam in de periode van de 7^e tot de 15^e eeuw. Na de 15^e eeuw volgt nog een 'proefperiode', zoals destijds tussen de Babylonische ballingschap, gevolgd door een 'eindtijd', zoals bij Jezus' eerste komst. En wanneer wij ons bij zijn wederkomst niet hebben bekeerd zullen wij allen 'evenzo *omkomen*'.

Apollumí: verloren

van een sleutelwoord in de grondtekst

vrouw zegt Hij daarom: “Ik ben alleen gezonden naar de verloren schapen van het volk van Israël” (Matt. 15:24; let op dat Matteüs haar, in tegenstelling tot Marcus, een Kanaänitische noemt, een typische OT-term). Lucas geeft in hoofdstuk 15 de gelijkenis van het verloren schaap dat door de herder wordt teruggezocht en gevonden. Maar hij laat er de gelijkenis van de ‘verloren zoon’ op volgen, om duidelijk te maken dat het eigenlijk om gelovigen gaat.

Daarom staat bij Jezus verloren gaan direct tegenover behouden worden. En dan heeft Hij het niet over het leven nu, maar over eeuwig leven: “Die achttien die stierven doordat de Siloamtoren op hen viel, denken jullie dat zij schuldiger waren dan alle andere mensen die in Jeruzalem wonen? Zeker niet, zeg ik jullie, maar als jullie niet tot inkeer komen, zul je allemaal net zo sterven als zij” (Luc. 13:4-5). Daarom vermaant hij de mensen in Galilea na de wonderbare spijziging: “U moet geen moeite doen voor voedsel dat vergaat (*vergankelijk is*), maar voor voedsel dat niet vergaat en eeuwig leven geeft” (Joh. 6:27). En bij Matteüs lezen we: “Wie zijn leven probeert te behouden zal het verliezen, maar wie zijn leven *verliest* omwille van mij, die zal het behouden” (Matt. 10:39). Nadat Hij al gezegd had: “Wees niet bang voor hen die wel het lichaam maar niet de ziel kunnen doden. Wees liever bang voor hem die in staat is én ziel én lichaam om te laten komen (*verloren te doen gaan*) in de Gehenna” (vs 28). Gehenna was het dal Hinnom, de gemeentelijke vuilverbranding van Jeruzalem, waar waarschijnlijk ook de lichamen van terechtgestelde misdadigers (zoals van de twee die met Jezus waren gekruisigd) werden verbrand.

Maar gelovigen hebben ook een verantwoordelijkheid jegens elkaar. Paulus spreekt over het eten van vlees dat aan afgoden is geofferd. Waar het om gaat, is niet of het mag, maar wat je er mee bereikt. Wanneer iemand anders, die tot geloof gekomen was, daardoor weer terugkeert tot het dienen van afgoden, ben je totaal verkeerd bezig. “Dan gaat die ‘zwakke’ broeder door uw kennis *verloren*, een broeder of zuster voor wie Christus gestorven is” (1 Kor. 8:11). Hij wordt niet behouden maar gaat verloren; wat hem betreft, is Jezus’ kruisdood dan voor niets geweest. En dat alleen omdat iemand zonodig dat vlees moest eten. R.C.R.

Het woord in de Concordantie

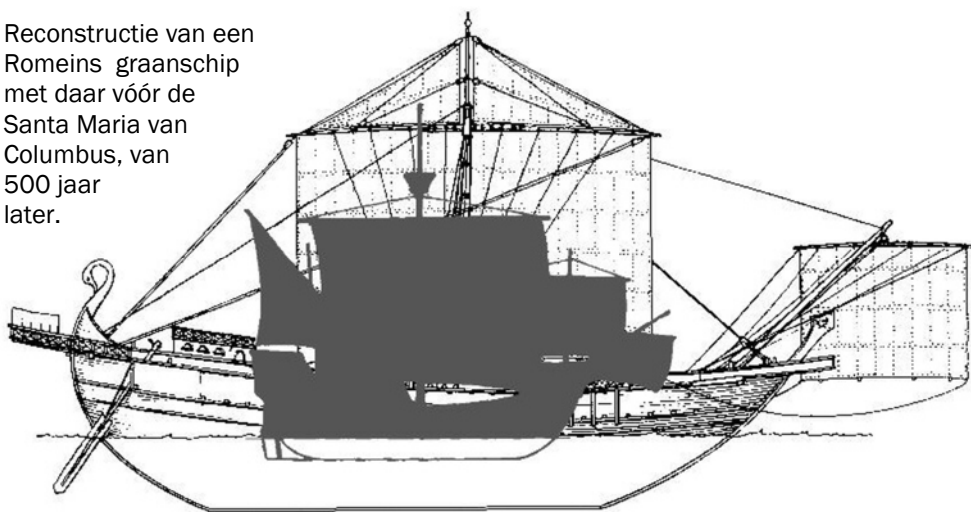
Apollumi komt in het NT 92x voor, waarvan 70x in de Evangelien en Handelingen, 13x in de brieven van Paulus en 9x in de overige brieven. Matteüs gebruikt het 20x en Lucas 27x (waarvan 1x in Handelingen). Het is heel vaak vertaald met verloren (doen) gaan of verliezen. Verder met ombrengen of omkomen, af en toe met uit de weg ruimen (in de NBV) verderven/verdelgen (in de NBG’51) of vernietigen. En in enkele gevallen met vergaan.

We weten uit Handelingen en de brieven dat Paulus regelmatig per schip reisde. Vergeleken bij reizen over land, was reizen per schip snel en relatief comfortabel. Het Romeinse rijk kende een goed georganiseerde scheepvaart. Het bevorderde de economische ontwikkeling. De schepen vervoerden lading, maar ook passagiers. Onder die lading nam graan een voorname plaats in. In Italië zelf was het land allang niet meer in staat de bevolking te voeden. Graan werd vooral verbouwd in Egypte en met voor die tijd enorme schepen van Alexandrië naar Italië verscheept. We bezitten een beschrijving van zo'n schip dat ooit toevallig overwinterde in Pireaus: het bevatte zoveel graan dat het Athene een jaar lang had kunnen voeden. Afgaande op de afmetingen moet het minstens duizend ton hebben kunnen laden. In de illustratie rechts boven heb ik een afbeelding op dezelfde schaal geplakt van het schip waarmee Columbus een half millennium later de Atlantische Oceaan overstak; qua afmetingen komt dat zelfs niet in de buurt! Het grootste houten zeilschip ooit gebouwd (1800 jaar na Lucas!), was even breed en even diep, en 'alleen maar' bijna dubbel zo lang. Wel zal dat veel zeewaardiger zijn geweest. Die kwestie van zeewaardigheid was een heikel punt in die tijd. In de wintermaanden werd er niet gevaren en lag alle zeetransport stil. Wanneer we af en toe lezen dat Paulus van plan is ergens 'de winter door te brengen', plant hij kennelijk zijn activiteiten zo dat hij dan ergens een paar maanden plaatselijk bezig kan zijn. Maar in Handelingen 27, op zijn reis naar Rome, was hij een gevangene, en kon hij zelf niets meer plannen. Hij had het maar te nemen zoals het kwam, en het kwam niet goed.

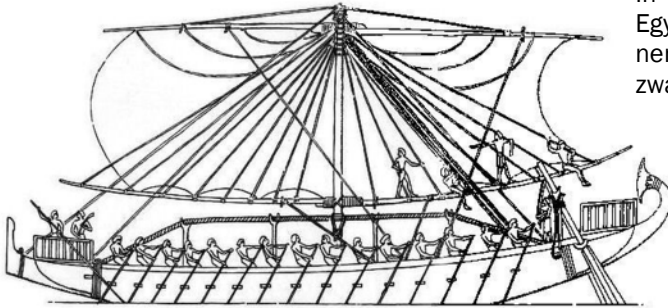
We zien hoe ze eerst met een lokaal schip van Ceasarea naar Asia (nu west-Turkije) gaan. Zulke schepen waren kleinere vrachtvaarders voor regionaal transport. In Myra stappen ze over op een schip dat van Alexandrië op weg was naar Italië, kennelijk dus zo'n graanschip. Dat blijkt ook wanneer we later lezen dat er in totaal 276 man aan boord waren. Dat lijkt een onwaarschijnlijk groot aantal voor een schip uit de Romeinse oudheid, maar met een dekoppervlak van minstens 500 m² is dat beslist niet ongeloofwaardig. Dat zullen dan voor het merendeel passagiers zijn geweest. De bemanning zelf zou je op hooguit 15 á 20 man schatten, wellicht zelfs nog minder: wanneer die er bij Malta vandoor proberen te gaan, passen ze met zijn allen in die ene sloep. Wanneer je de reis op de kaart volgt, zie je dat het schip bij voorkeur in het zicht van het land blijft varen. Dat was niet ongebruikelijk: navigatie op volle zee was nog moeilijk. Bovendien is het al laat in het jaar en ze zoeken beschutting van de kust. Maar het schiet niet op en ze halen met moeite een ankerplaats aan de kust van Kreta. De scheepsofficieren beseffen dat ze daar te weinig beschermd zijn om er te kunnen overwinteren en ze mikken op een haven verderop.

6. Romeinse scheepvaart

Reconstructie van een Romeins graanschip met daar vóór de Santa Maria van Columbus, van 500 jaar later.

Wat dan volgt kan echt alleen maar een authentiek ooggetuigeverslag zijn. Een plotseling opgestoken storm sleurt ze naar volle zee, weg van de kust. De grootste risico's zijn nu kapseizen of het breken van het schip. Dat laatste is voor de bemanning kennelijk de eerste zorg. Wanneer een lang schip in hoge golven terecht komt zal het op het ene moment door twee golven alleen aan de uiteinden worden gedragen, en het volgende moment in het midden op een golftop rusten terwijl de uiteinden onvoldoende gesteund worden. Zo'n voortdurend wisselende buigbelasting kan op den duur elk schip breken. Ongeveer zoals je een stukje ijzerdraad af kunt breken door het voortdurend op en neer te buigen. Korte schepen hebben daar minder last van, maar zulke lange schepen des te meer. In Europoort is niet zo lang geleden nog een schip door zo'n buigbelasting in één keer geknikt (het brak nog net niet helemaal in tweeën) toen de stuurman van een moderne olietanker besloot de tanks in de midscheeps het eerst te lossen, zodat er in het midden een sterke oprijvende kracht ontstond terwijl de nog geladen uiteinden juist naar beneden wilden. Wat de bemanning in Hand. 27 vermoedelijk doet, is zware kabels onderlangs het voor- en achterschip aanbrengen, en die lussen vervolgens bovendeks zo stijf mogelijk naar elkaar toe sjoeren totdat de verbinding uiteindelijk snaarstrak staat. Daarmee bereik je dat het schip aan de bovenkant naar elkaar toe wordt getrokken. Dat geeft ook een belasting, maar dat is (technisch) een compressie en de meeste constructies kunnen daar goed tegen. En zo vang je die krachten op die het juist uit elkaar willen trekken. Dat heet technisch een voorgespannen constructie. Voorgespannen beton functioneert ook

In de tijd van Mozes waren Egyptische schepen permanent 'voorgespannen' met zwaar touwwerk hoog boven het dek. Dat werd gedaan omdat er in Egypte geen goede bomen groeiden, geschikt voor de scheepsbouw. De schepen waren daardoor constructief zwak.

op die manier. Om te voorkomen dat de storm ze de verkeerde kant uit blaast, halen ze vervolgens de ra met het grootzeil omlaag. Dat maakt het schip meteen ook minder topzwaar. De volgende dag proberen ze het risico op breken verder te verminderen door het schip lichter te maken: er gaat lading overboord. Daar moeten we niet te gering over denken. Van duizend ton lading schep je niet even snel een flink deel weg. In 1957 ging het graanvervoerende zeilschip *Passat* (een opleidingsschip van de Duitse koopvaardij) in een storm zodanig op zijn kant dat de losgestorte lading verschoof. De bemanning is dagen met schoppen in de weer geweest om het weer terug scheppen en het schip zo haar stabiliteit terug te geven en daarmee te voorkomen dat het zou kapseizen. En dat hoefde nog alleen maar van de ene kant naar de andere, niet omhoog en overboord. Dat overboord zetten van lading vermindert echter wel het gevaar van breken, maar maakt het schip ook weer minder stabiel. De volgende dag gaat daarom ook de zware ra met grootzeil overboord. En dan houdt het op. En hoe kunnen ze dan bij Malta toch weer een zeil hijsen (vs. 40)? Dat is het voorzeil aan die voormast/boegspriet. Dat zeil heet de 'artemon' en dat is precies het woord dat Lucas gebruikt. Ze hijsen het om het schip een beetje bestuurbaar te houden. Maar ze lopen aan de grond. Dan zit het voorschip 'onwrikbaar' vast, waarna het achterschip afbreekt. Dat is weer dat continue buigeffect: het achterschip wordt door de inkomende golven continu opgetild en weer neergezet, en tenslotte breekt het af, net als dat stukje ijzerdraad. In de vorige eeuw zijn op de Nederlandse kust zo verscheidene sterke stalen schepen na een schijnbaar onschuldige strandings binnen zeer korte tijd aan hun eind gekomen.

Dit alles spreekt van persoonlijke ervaring. Scheepvaartkundig en technisch klopt het allemaal exact. De scheepsbemanning zal dat door jarenlange ervaring hebben geleerd, maar als landrot verzin je dat niet, en in een verhaal dat van mond tot mond wordt doorverteld gaan dat soort details het eerst verloren.

Wonderen van de Schepping

De haan

In de Bijbel wordt de haan alleen in het Nieuwe Testament met zekerheid genoemd. Want volgens de Nieuwe Bijbel Vertaling wordt hij in het Oude Testament ook wel genoemd in de lijst van dieren met een voorname tred in Spreuken 30, maar de NBG '51 spreekt daar van *windhond*. Deze vertaling komt meer overeen met de betekenis van het Hebreeuwse woord: "met lendendoek opgeschort", d.w.z. klaar om te rennen. Omdat een haan zo statig rondparadeert, geven wij hem het voordeel van de twijfel en zullen wij hem wat nader bekijken.

Hanen zijn vechtlustige vogels, die elkaar te lijf gaan totdat er een zogenaamde pikorde ontstaat. Hun territorium bakenen ze af door te kraaien. En dat gebeurt bij voorkeur, zoals wij allemaal weten, bij zonsopgang! Dat is zo'n vaste gewoonte, dat de Romeinen de derde wacht van de nacht *hanengekraai* noemden. En dat hanengekraai speelde in het verhaal van de verloochening van Petrus een profetische rol. In de bovenzaal zei de Meester tegen hem: "Ik verzeker je: juist jij zult me vannacht, nog voor de haan tweemaal gekraaid heeft, driemaal verloochenen" (Marcus 14:30). De trots van de haan stelde de trots van Petrus voor, die beweerde zijn Heer nooit te zullen verloochenen.

De haan komt oorspronkelijk uit India, en werd pas in de vijfde eeuw voor Christus naar het land Palestina gebracht. Als de schrijver van Spreuken 30 het inderdaad over de haan had, dan waren dergelijke vogels misschien in de hoven van Salomo te bewonderen. Want eens in de drie jaar kwam zijn handelsvloot uit India binnen met o.a. pauwen en apen (1 Koningen 10:22). De prachtige kleuren van zijn verenkleed zou de haan tot een aantrekkelijke aanwinst maken.

Het *kukeleku* van de haan is voor ons een oproep om wakker te worden. Ook in geestelijke zin, want de Here Jezus waarschuwde zijn discipelen: "Wees dus waakzaam, want jullie weten niet wanneer de heer des huizes komt, 's avonds, of midden in de nacht, of bij het eerste hanengekraai, of 's morgens vroeg. Laat hij jullie niet slapend aantreffen wanneer hij plotseling komt" (Marcus 13:35-36).

C.T.

17. Het Koninkrijk van God op aarde (2 slot)

Het Koninkrijk van God zal niet zonder slag of stoot tot stand komen. Psalm 2 toont de toestand in de wereld, wanneer de Koning verschijnt om de macht over de aarde op te eisen: de leiders en machthebbers zullen niet bereid zijn hun posities op te geven. Maar het antwoord van God is duidelijk: vóór de grondlegging van de wereld heeft Hij bepaald wie de Koning daarvan zal zijn!

“Ik heb immers mijn Koning gesteld over Sion, mijn heilige berg...Nu dan, u koningen, weest verstandig, laat u gezeggen, u richters van de aarde. Dient de HERE met vreze.” (Psalm 2:6,10-11)

“Buigt u neder voor de HERE ... beef voor zijn aangezicht, u ganse aarde. Zegt onder de volken: De HERE is Koning, vast staat nu de wereld ...” (Ps. 96:9-10).

Omdat God trouw is aan zijn gegeven woord, zal dit Koninkrijk er zeker komen, niet alleen voor Israël maar voor de gehele wereld. Koning Nebukadnezar van Babel had eens een droom, waarin hij zag hoe er een einde zou komen aan zijn rijk en alle rijken na hem, en dat zij plaats moeten maken voor een wereldomvattend koninkrijk. Dit werd gesymboliseerd in een steen die een groot beeld trof en voorgoed verbrijzelde:

“... maar de steen die het beeld getroffen had, werd tot een grote berg, die de gehele aarde vulde ... zal de God van de hemel een koninkrijk oprichten, dat in eeuwigheid niet zal te gronde gaan, en waarvan de heerschappij op geen ander volk meer zal overgaan: het zal al die koninkrijken verbrijzelen en daaraan een einde maken, maar zelf zal het bestaan in eeuwigheid.” (Daniël 2)

De regering van Christus Jezus zal tot doel hebben de dan levende sterfelijke mensen te leren, dat de wil van God uiteindelijk door mensen op aarde wordt gedaan, net als engelen die nu doen in de hemel, en hoe zij die wil van God moeten doen. Zo zal niet alleen het gebed *Uw Koninkrijk kome* worden vervuld, maar ook Gods plan met de schepping van de mens. De toestand van het begin van de schepping, toen de mens in vrede met zijn God op aarde leefde in de Hof, zal worden hersteld:

“Geloofd zij de HERE God, de God van Israël, die alleen wonderen doet. En geloofd zij zijn heerlijke naam voor eeuwig, en zijn heerlijkheid vervulle de ganse aarde. Amen, ja, amen.” (Ps. 72:18-19; vgl Ps. 57:6 en 12; 108:6; 97:6).

Wanneer dit werkelijkheid is geworden, zal alles goed zijn wat God in het begin gemaakt heeft. Dan zal Christus Jezus de koninklijke macht die Hij heeft ontvangen om de aarde te onderwerpen aan God, teruggeven aan Hem die alles geschapen heeft:

Gelooft u het getuigenis van God, zijn Zoon en zijn dienaren?

“... daarna het einde, wanneer Hij het koningschap aan God de Vader overdraagt, wanneer Hij alle heerschappij, alle macht en kracht onttroond zal hebben. Want Hij moet als koning heersen, totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten gelegd heeft ... Maar wanneer Hij zegt, dat alles onderworpen is, is blijkbaar Hij uitgezonderd, die Hem alles onderworpen heeft. Wanneer alles Hem onderworpen is, zal ook de Zoon zelf Zich aan Hem onderwerpen, die Hem alles onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen.”
(1 Korintiërs 15:23-28; vergelijk Genesis 41:37-44)

Vraag ter overdenking:

Hoe kan Gods wil nu al geschieden op aarde?

Het Vrederijk of 1000-jarige rijk

Dat er een einde komt aan de regeringsperiode van Christus, geeft aan dat zijn rijk een fase is tussen de huidige situatie, waarin de mens meent de dienst uit te kunnen maken, en de uiteindelijke situatie, waarin alleen volmaakte mensen de aarde zullen bewonen. Christus komt uit de hemel op het moment dat alles op aarde zijn gewone gang gaat: de mensen werken, trouwen, voeren oorlog enz. Zijn komst betekent echter een einde aan de proeftijd voor alle dan levende mensen, die redelijkerwijs op de hoogte zijn van Gods roeping door het evangelie. De Here Jezus stelt dit voor als een moment dat er plotseling overal op aarde mensen verdwijnen van de plek waar zij op dat moment zaten, lagen of stonden (Matt. 24:36-42). Hetzelfde geldt voor de doden: van allen die liggen in het stof van de aarde, zullen alleen zij opstaan die bekend waren met Gods roepstem in zijn evangelie (Joh. 5:25-29). De reden is dat levenden en doden voor Christus moeten verschijnen om uit zijn mond te horen wat hun bestemming zal zijn: wie God hebben gediend, en van Hem en zijn Zoon getuigd, zullen met Christus mogen regeren op aarde (Rom. 5:17; 2 Tim. 2:11-12; Openb. 5:10, 20:4-6, 22:5). Er blijven immers nog heel veel mensen over die gewoon sterfelijk zijn en nog geen kennis hebben van God. Het zal de taak zijn van degenen die eeuwig leven hebben ontvangen, onder de leiding van Christus, anderen te helpen en te overtuigen God en zijn Zoon te dienen en te gehoorzamen, zodat ook zij eeuwig leven zullen ontvangen aan het einde van zijn koningschap op aarde. Wie zelfs in die periode niet tot geloof gekomen is, zal sterven om nooit meer op te staan (Openb. 20:11-15). Zo zal uiteindelijk al het kwaad in de wereld uitgebannen zijn, en alleen zij overblijven, die waarachtige kinderen van God, naar zijn beeld en als zijn gelijkenis, genoemd kunnen worden. Die tussenperiode wordt in Openbaring de duizend jaren genoemd. Een lange, maar begrensde periode, die zo wordt voorgesteld dat ‘de slang’ haar verleidingswerk niet meer kan doen en de mensen alleen leven onder de invloed van Gods Geest, door de aanwezigheid van Christus en zijn eeuwig levende dienaren. Een periode van grote zegeningen, zoals de mens tot dan toe niet gekend heeft, behalve in de hof (Openb. 22:1-5).

17. Het Koninkrijk van God op aarde (vervolg van pagina 37)

De stad met fundamenten

Gelovigen hebben zich nooit thuis gevoeld in de wereld. Zij zijn als vreemdelingen, die tijdelijk wonen bij andere mensen, zonder gemeenschappelijke grondslag met de huidige samenleving. Van Abraham wordt getuigd dat hij zo'n vreemdeling was (Gen. 17:8, 20:1, 23:4; Hebr. 11:13). Hij was vertrokken uit de welvarende stad Ur naar een land met grote en sterke steden. Maar hij probeerde nooit de veiligheid binnen de muren van één van die steden te zoeken. De reden was dat een stad een samenleving was onder een koning. Zij hadden een levenswijze en gewoonten, die veelal niet pasten bij een dienaar van God. Hij wist dat God er een einde aan zou maken wanneer zij zich niet tot Hem zouden bekeren. Dat had hij ervaren toen Sodom en Gomorra werden verwoest. Daarom zwierf hij liever rond in afwachting van wat God hem op zijn tijd zou geven, dan deel uit te maken van een tijdelijke samenleving. De schrijver van de brief aan de Hebreëen omschreef het zo, dat hij een hemels vaderland verwachtte, een stad met fundamenten, die niet zou wankelen (Hebr. 11:9-16). Deze stad, deze samenleving van mensen van hetzelfde geloof, met dezelfde gezindheid en hetzelfde streven, heeft God van het begin van de schepping in voorbereiding. Jeruzalem had die stad moeten zijn, een plaats waar alle mensen op aarde naar toe zouden kunnen gaan om de HERE te bidden en te danken. Maar door de zonden van de inwoners is ook deze stad verwoest. In Openbaring wordt echter een geheel andere stad Jeruzalem getoond. Een door God ingerichte, volmaakte, samenleving op aarde van allen die van Christus eeuwig leven hebben ontvangen, waarin geen enkel kwaad wordt gedaan (Openb. 21:2-8). Met andere gezagsverhoudingen dan wij nu kennen, voorgesteld als een nieuwe hemel en aarde (Openb. 21:1). In het tweede deel van Openbaring 21 blijkt dat dit Jeruzalem de stad met fundamenten is waar Abraham al naar uitgaat (Openb. 21:9-27).

De gemeente als voorafschaduw van het Koninkrijk

De Here Jezus leerde zijn volgelingen te bidden dat Gods wil op aarde zal gedaan worden. Maar dit hoeft te wachten totdat Christus komt om het Koninkrijk hier op te richten. Toen Hij op aarde leefde was zijn uitgangspunt altijd: Hier ben Ik om uw wil, o God, te doen (Hebr. 10:7). Hij was zo het begin van Gods Koninkrijk op aarde: de eerste mens die volmaakt Gods wil deed, door Hem als zijn Koning te beschouwen. Van zijn volgelingen verwachtte Hij dat zij dezelfde gezindheid zouden tonen als Hij. Een gezindheid van liefde, barmhartigheid, nederigheid, geduld, vergevingsgezindheid enz. Een gezindheid die hen anders maakt dan de mensen in de wereld om hen heen. Een gezindheid die niet begrepen wordt en veelal niet gewaardeerd. Daarom vormen zij een gemeenschap met elkaar, met Christus als Hoofd. Een samenleving van broeders en zusters van hetzelfde geloof, die elkaar steunen en voorhelpen om te groeien naar de volmaaktheid. Zo krijgt het Koninkrijk van God nu al gestalte in kleine kringen: gemeenten waarin gelovigen worden opgevoed voor de grote taken die hen wachten bij de komst van Christus; de vertrekpunten van prediking en onderwijs uit Gods woord, om anderen te helpen ook die stap te maken in de nieuwe samenleving. Want daar zullen zij de vrede van God nu al leren kennen, waar anderen moeten wachten tot zijn komst en de oprichting van het Vrederijk.

In 1 Koningen 16 lezen we hoe, 50 jaar na de splitsing van het rijk van Salomo, koning Omri van het noordelijke rijk een heuveltop koopt van een zekere Semer, om daar een nieuwe stad te stichten, die hij tot de hoofdstad van zijn rijk maakt. Vanaf die heuvel heb je een schitterend en onbelemmerd uitzicht, helemaal tot aan de Middellandse Zee. Hij noemt die stad dan Samaria, naar de vorige eigenaar van die heuvel. Van dat tijdstip af heet de stad, en vaak ook het rijk, Samaria. En na de wegvoering van de bevolking door de Assyriërs, worden de nieuwe bewoners Samaritanen genoemd. Omri en zijn beruchte zoon Achab bouwen er hun paleis en een tempel voor de Baäl. In de 1^e eeuw v. Chr. herbouwt Herodes de stad en noemt die Sebaste ter ere van keizer Augustus (*sebastos* betekent verheven, het is de Griekse vertaling van het Latijnse *augustus*).

Op de ruïnes van die Baäl-tempel, en de paleizen van Omri en Achab bouwt hij een aan keizer Augustus gewijde tempel die, hoewel hij minder groot was dan de tempel te Jeruzalem, als bouwwerk daarmee kon wedijveren. Het is ironisch dat de niet-Joodse Samaritanen de God van de Bijbel

aanbidden in een speciaal aan Hem gewijde tempel op de top van de berg Gerizim (Johannes 4:20), terwijl de in naam Joodse Herodes een tempel bouwt op de berg van Samaria, gewijd aan de Romeinse keizeraanbidding. Deze tempel werd verwoest gedurende de Joodse opstand van 66-70 na Chr. (die ook leidde tot de verwoesting van de tempel te Jeruzalem), maar werd in 200 weer opgebouwd door keizer Septimius Severus. In latere eeuwen is hij opnieuw in verval geraakt, en nu resten er nog slechts deze ruïnes.

R.C.R

Schep mij een rein hart, o God

David had zwaar gezondigd. De man die God zelf had gekozen om koning van Israël te zijn, was schuldig aan overspel met Bathséba en aan de moord op Uria. In 2 Samuël 11:27 lezen wij, dat “de zaak, die David gedaan had, was kwaad in de ogen des Heren”.

Volgens de wet van Mozes had hij moeten sterven – voor moord en overspel waren er geen offers die vergiffenis bewerkten. God had David op z'n minst van de troon van Israël kunnen zetten als blijk van Zijn misnoegen. Maar ook dat deed God niet. Wél zond God de profeet Natan om David te berispen – door een gelijkenis te vertellen over een rijke man die, ofschoon hij zelf veel schapen had, het oilam van een arme man nam (zie 2 Samuël 12). De toorn van David ontbrandde tegen de rijke man, maar Natan zei tot David: “Gij zijt de man”.

“Toen sprak David tot Natan: Ik heb tegen de Here gezondigd. En Natan zeide: De Here heeft uw zonden vergeven: gij zult niet sterven” (12:13). Met diep berouw, erkende David dat hij vreselijk had gezondigd; en in Psalm 51 hoor je zijn wroeging. Keer op keer smeekte David om Gods barmhartigheid: “Wees mij genadig, o God”; “Delg mijn overtredingen uit”; “Was mij”; “Reinig mij”; “Ontzondig mij”; “Verberg uw aangezicht voor mijn zonden”; “Schep mij een rein hart” ... “Red mij van bloedschuld” (Psalm 51:1-16).

Verwonderlijk is het feit dat David dit gebed niet voor zichzelf heeft gehouden (wat u en ik waarschijnlijk hadden gedaan) maar “voor de koorleider” heeft bestemd als een psalm voor iedereen. David wilde dat allen zouden leren hoe erg in Gods ogen de zonde is; verder, hoe machteloos de zondoffers onder de wet waren – “Gij hebt geen behagen in slachtoffers” (v.18); maar hoe blij God is met een ander soort offerande: “Een verbroken en verbrijzeld hart veracht Gij niet” (v.19).

Verwonderlijk ook is de manier waarop David deze ontroerende psalm eindigt: niet met zijn eigen zorgen, maar met een gebed voor Sion, Gods woning: “Doe wél aan Sion naar uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem ...” (v.20).

Kreeg David de vergiffenis, de reiniging, die hij zocht? In Psalm 32 geeft hij dankbaar het antwoord! “Welzalig hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is”.

J.M.

Wie de tekst van de Psalmen kent èn begrijpt,

zal God met nog grotere vreugde lofzingen